

บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัชรีย์ เอ็งฉ้วน

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Roles of Community Leaders in Community Development
based on the Sufficiency Economy Philosophy : A Case of Sam Roi Yot District,
Prachuap Khiri Khan Province

Watcharee Angchuan

Independent Study Submitted in Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัชรีย์ เอ็งฉ้วน

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Roles of Community Leaders in Community Development
based on the Sufficiency Economy Philosophy : A Case of Sam Roi Yot District,
Prachuap Khiri Khan Province

Watcharee Angchuan

Independent Study Submitted in Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2019

Copyright of Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ใบรับรองการศึกษาอิสระ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชื่อการศึกษาอิสระ บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ชื่อผู้วิจัย นางสาววัชรีย์ เอ็งฉ้วน

วิชาเอก นวัตกรรมการบริหารและการจัดการธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ปภาวดี มนต์รีวัต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติให้การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาระดับปริญญาตรีวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
(รพี ม่วงนนท์)

คณะกรรมการสอบการศึกษาอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.ทศพล ชูเพ็ญ)

..... กรรมการ
(ดร.ฟ้าใส สามารถ)

..... กรรมการ
(รศ.ปภาวดี มนต์รีวัต)

Independent Study Certificate
College of Innovation Management
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Independent Study Title Roles of Community Leaders in Community Development based on the Sufficiency Economy Philosophy: A Case of Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province

Researcher Miss Watcharee Angchuan

Major Innovative Public Administration and Management

Advisors Associate Professor Papavadee Montriwat

Rajamangala University of Technology Rattanakosin approved this independent study in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Public Administration.

..... Director of College of Innovation
(Rapee Moungnont, M.B.A.) Management

Independent Study Committee

..... Chairperson
(Hhakuan Choopen, Ph.D.)

..... Member
(Phasai Samart, D.P.A.)

..... Member
(Assoc. Prof. Papavadee Montriwat)

ชื่อการศึกษาอิสระ	บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชื่อผู้วิจัย	นางสาววัชรีย์ เอ็งฉ้วน
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ปกาวดี มนต์รีวัต
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำแนกตามพื้นที่ ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (3) ศึกษาปัญหาและหาข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ตำบล กลุ่มตัวอย่าง 387 คน คำนวณจากสูตรของยามานะ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 (2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของอำเภอสามร้อยยอด โดยจำแนกตามพื้นที่ 5 ตำบล ด้วยการทดสอบค่าเอฟ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า ตำบลศาลาลัย มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมสูงที่สุด และตำบลสามร้อยยอด มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมต่ำที่สุด (3) ปัญหาสำคัญได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะราคาพืชผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ รวมถึงปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชน ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ยไว้ใช้ในครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่าย และร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริม แนะนำความรู้ หรือจัดอบรมให้สมาชิกในหมู่บ้าน มีการประกอบอาชีพเสริม และรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น

คำสำคัญ : บทบาทผู้นำชุมชน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

Independent Study Title	Roles of Community Leaders in Community Development based on the Sufficiency Economy Philosophy: A Case of Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province
Researcher	Miss Watcharee Angchuan
Degree Souht	Master of Public Administration
Advisor	Assoc. Prof. Papavadee Montriwat
Academic Year	2019

Abstract

The purposes of this study were to ; assess the roles of community leaders in Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province in community development based on the sufficiency economy philosophy ; compare the roles of the community leaders in community development based on the sufficiency economy philosophy by area in Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province, and ; investigate problems and offer suggestions on community development based on the sufficiency economy philosophy to enhance the roles of the community leaders in Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province.

This study employed a quantitative design. Based on the Yamane’s formula and an accidental sampling, the sample included 387 household representatives from five subdistricts of Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province. Data were collected through questionnaires and statistically analyzed using frequency, percentage, standard deviation, and F-test.

Results revealed that ; the overall roles of community leaders in community development based on the sufficiency economy philosophy in Sam Roi Yot District, Prachuap Khiri Khan Province, was high level average at 3.09 ; the roles of the community leaders in community development based on the sufficiency economy philosophy by area in five subdistricts in Sam Roi Yot District were generally and dimensionally in different according to the F-test, where as Salalai Subdistrict received the highest overall mean score and Sam Roi Yot Subdistrict received the lowest over all mean score ; the primary problems included economic problems, especially the decreases of crop prices and debt problems among community members, while the offered suggestions for enhancement the community leaders’ roles through the use of sufficiency economy in community development were that the community leaders should encourage their community members to reduce costs by growing vegetables, farming animals, and producing fertilizer for household utilization, as well as collaborate with government agencies to seek knowledge extensions and training so that the community members can more actively undertake supplementary occupations and join group activities.

Keywords : Roles of community leaders, sufficiency economy, Prachuap Khiri Khan Province

Advisor’s Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระ เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ปภาวดี มนตรีวัต อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนกระทั่งการศึกษาอิสระนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.หจวณ ชูเพ็ญ ดร.ฟ้าใส สามารถ และรองศาสตราจารย์ ปภาวดี มนตรีวัต ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบการศึกษาอิสระ และให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขในการวิจัยให้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และเพื่อนๆ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รุ่น 61/1 ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจกัน จนการศึกษาอิสระนี้สำเร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้ ต้องขอบคุณผู้นำชุมชน รวมถึงประชาชนอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่กรุณากรอกข้อมูลแบบสอบถามอันเป็นประโยชน์ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่คอยดูแล สนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญ ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนกระทั่งการศึกษาอิสระเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว สุขศิริ อย่างไรก็ตามหากการศึกษาอิสระนี้ผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยต้องขอภัยเป็นอย่างสูงในความบกพร่องหรือข้อผิดพลาดนั้น และยินดีรับคำแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาอิสระนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน

วัชรีย์ เอ็งฉ้วน

พฤศจิกายน 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ และบทบาทของผู้นำชุมชน	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	9
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	11
2.4 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย	16
2.5 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..	38
2.6 ข้อมูลแหล่งวิจัย : อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	39
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	51
2.9 สมมติฐานการวิจัย	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	53
3.3 การรวบรวมข้อมูล	55
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	56

สารบัญ (ต่อ)

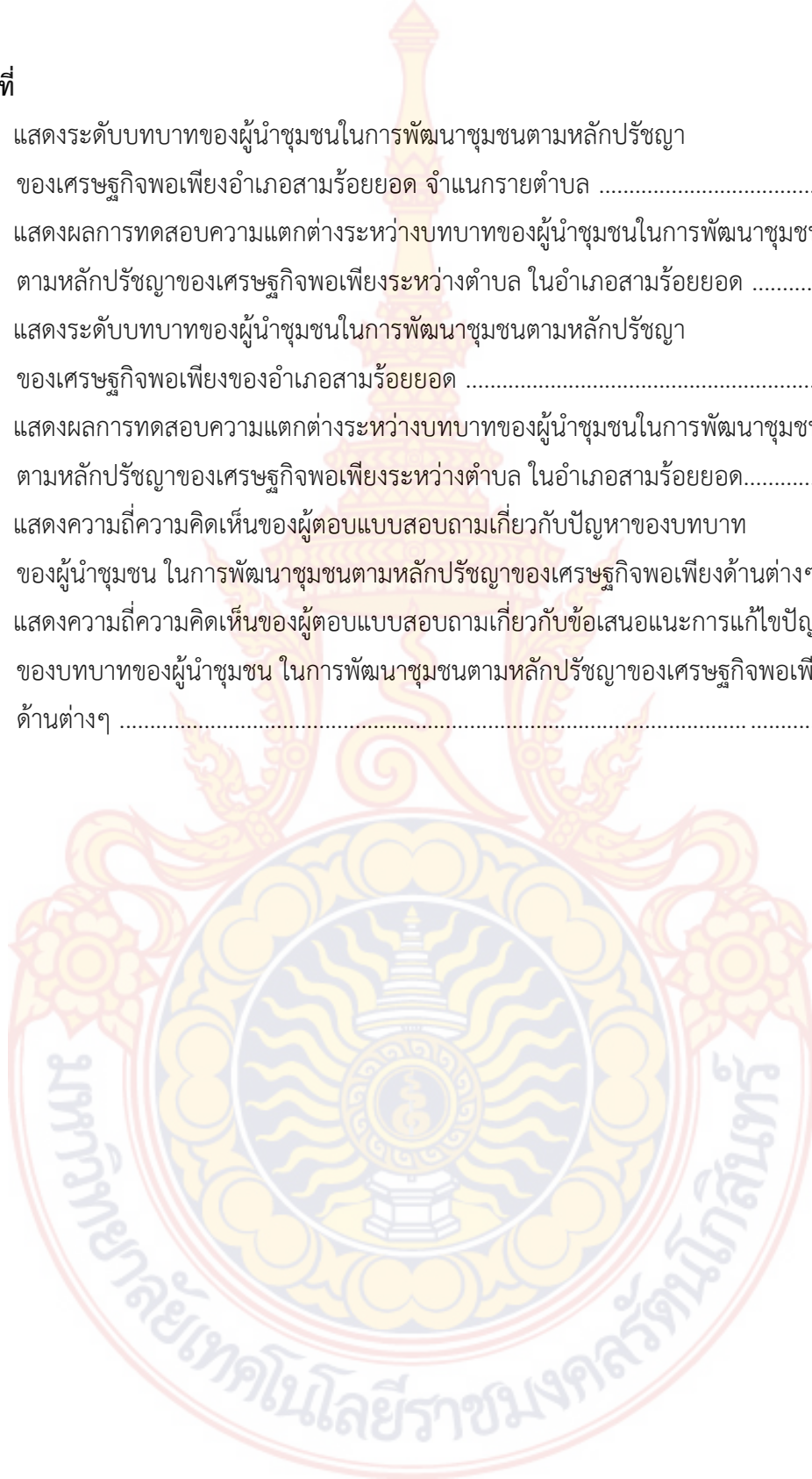
	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	60
4.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบลในอำเภอสามร้อยยอด	67
4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน	69
4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็น – ข้อเสนอแนะ บทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ	71
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	74
5.2 อภิปรายผลการศึกษาวิจัย	78
5.3 ข้อเสนอแนะ	81
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	81
5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	82
5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป	83
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก. หนังสือจากมหาวิทยาลัย	89
ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : แบบสอบถาม	95
ภาคผนวก ค. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	101
ภาคผนวก ง. ภาพการเก็บข้อมูลในพื้นที่	119
ประวัติผู้วิจัย	121

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงตัวชี้วัดสำหรับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรมการพัฒนาชุมชน	24
2.2 แสดงจำนวนผู้นำชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	38
2.3 แสดงจำนวนหมู่บ้าน และรายชื่อหมู่บ้านในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	40
2.4 แสดงจำนวนผู้นำชุมชนในการปกครองท้องถิ่นที่อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	41
3.1 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายตำบล	53
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	58
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	59
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	59
4.5 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาท ของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจและสังคม	60
4.6 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาท ของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเศรษฐกิจ	62
4.7 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาท ของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเรียนรู้	63
4.8 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาท ของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	65
4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวม ของอำเภอสามร้อยยอด จำแนกรายตำบล	66

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 แสดงระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอสามร้อยยอด จำแนกรายตำบล	67
4.11 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด	68
4.12 แสดงระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของอำเภอสามร้อยยอด	69
4.13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด.....	70
4.14 แสดงความถี่ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของบทบาท ของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่างๆ	71
4.15 แสดงความถี่ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา ของบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านต่างๆ	72

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	13
2.2 แสดงโครงสร้างหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ณ ที่ว่าการอำเภอสามร้อยยอด	42
2.3 แสดงโครงสร้างของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด	42
2.4 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	51

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ถือได้ว่าเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและ ภายนอก ทั้งจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ของคนในชาติในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ โดยเริ่มที่ระดับ ครอบครัว มีการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัว ยึดหลักความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อย ู้จักใช้ รู้จักพอ ในระดับชุมชน มีการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน สมัคสมานสามัคคี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญรุ่งเรือง และในระดับประเทศ ผู้นำ ควรดำเนินงานไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับ ต้องมีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2553)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548) ที่ว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการ และอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคง พร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริม ความเจริญและ ฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้วประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่ เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจ ในระดับหนึ่ง

จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม

จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งเน้นหลักของการพัฒนาแต่เพียงอย่างเดียว มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้มีการอัญเชิญแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ และแนวโน้มในอนาคตที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศดังกล่าว แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จึงเป็นแผนที่ดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่งของประเทศ ที่มุ่งเร่งรัดการปฏิรูประบบเศรษฐกิจและสังคม และมุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้หลุดพ้นจากภาวะวิกฤต พร้อมทั้งวางรากฐานการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ขณะเดียวกันจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างสภาวะผู้นำร่วมกันในทุกระดับ เพื่อจะสร้างพลังรวมกันให้เกิดค่านิยมใหม่ในสังคม ที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการประเทศใหม่ที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลก แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มีการนำมาปรับใช้ในหลายๆ แผนพัฒนาฯ จากฉบับที่ 9 ฉบับที่ 10 ฉบับที่ 11 จนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือญาติ จนถึงระดับหมู่บ้านและระดับเกินหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยในชุมชนนั้นต่างมีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ : 2538) การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดความพอดี 5 ประการในสังคมไทย ได้แก่ 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านเทคโนโลยี และ 5) ด้านเศรษฐกิจ และที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้อธิบายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาชุมชน ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจิตใจและสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการเรียนรู้ และ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีความพอดี และพึ่งพาตนเองได้

การพัฒนาชุมชนให้ได้ผลนั้น “ผู้นำชุมชน” ถือเป็นสื่อกลางสำคัญในการประสานผู้คนในชุมชน โดยจะต้องระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนาให้ไปสู่จุดหมาย นำพาชุมชนไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นของตน และเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับประเทศต่อไป ผู้นำจึงมีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ถ้าผู้นำมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ และมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ก็จะสามารถโน้มน้าวให้คนในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชนของตน อีกทั้งผู้คนในชุมชนก็จะเกิดความเชื่อถือเชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชนและให้ความร่วมมือต่างๆ ตามมา นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่แท้จริง นั่นคือสามารถสร้างความเจริญ ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะเมื่อเป็นการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำชุมชนของผู้นำย่อมหมายถึงการทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจ และยึดมั่นในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความเต็มใจ

การพัฒนาชุมชนของอำเภอสามร้อยยอดได้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนมาโดยตลอด โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่คอยขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนนั้นๆ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ยังมิได้มีการศึกษาถึงบทบาทของผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนดังกล่าว ว่าประสบผลเป็นอย่างไร ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ทราบว่า การดำเนินงานของผู้นำชุมชนที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคใดหรือไม่ อีกทั้งผลการศึกษาที่ได้จะทำให้เกิดประโยชน์ในด้านการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหมู่บ้านให้ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีระดับบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับใด

1.2.2 ผู้นำชุมชนแต่ละตำบลในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันหรือไม่

1.2.3 มีแนวทางใดที่จะส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างครบถ้วนครอบคลุมทุกด้าน

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อประเมินบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำแนกตามพื้นที่ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3.3 เพื่อศึกษาปัญหาและหาข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ตามกระบวนการพัฒนาชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ 1) ด้านจิตใจและสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการเรียนรู้ และ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ตำบล จำนวน 11,849 ครัวเรือน หรือ 11,849 คน (สำนักทะเบียนอำเภอสามร้อยยอด : 30 พฤษภาคม 2562) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 387 คน คำนวณจากสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane)

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ 5 ตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ 1) ตำบลสามร้อยยอด 2) ตำบลศิลาลอย 3) ตำบลไร่เก่า 4) ตำบลไร่ใหม่ และ 5) ตำบลศาลาลัย

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ปี 2557 จนถึงปี 2561 เก็บข้อมูลภาคสนาม ระหว่างเดือนพฤษภาคม – กันยายน 2562

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 บทบาทของผู้นำชุมชน หมายถึง บทบาทของผู้นำที่เป็นทางการในชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสารวัตรกำนัน ตามความคิดเห็นของประชาชน ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.5.2 การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ตามกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย 1) ด้านจิตใจและสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการเรียนรู้ และ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.5.3 ด้านจิตใจและสังคม หมายถึง ความรัก สามัคคี ร่วมมือร่วมใจ ในที่นี้หมายถึง การส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านมีความรัก สามัคคีและความร่วมมือร่วมใจกัน ส่งเสริมการกำหนดกฎ ระเบียบ และกติกาของหมู่บ้าน ดูแลให้มีการจัดกองทุนสวัสดิการต่างๆ ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย ส่งเสริมให้คนในพื้นที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นหมู่บ้านปลอดอบายมุข และมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

1.5.4 ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การดูแลด้านรายได้รายจ่ายของลูกบ้าน ในที่นี้หมายถึง การส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีการทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายและสร้างรายได้ มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย มีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน และดำเนินงานในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

1.5.5 ด้านการเรียนรู้ หมายถึง คนในหมู่บ้านจะต้องมีฐานข้อมูลของหมู่บ้าน ในที่นี้หมายถึง มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนชุมชน มีการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างคุณค่าให้แก่หมู่บ้าน มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในหมู่บ้าน มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของหมู่บ้าน มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา และปฏิบัติตามหลักการพึ่งพาตนเอง

1.5.6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง คนในหมู่บ้านมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในที่นี้หมายถึง มีกลุ่มหรือองค์กรที่ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน และมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.6.2 ทำให้ทราบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนในแต่ละพื้นที่ (ตำบล) ของอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความแตกต่างกันหรือไม่ ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.6.3 ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชน ในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาชุมชน ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.6.4 เป็นข้อมูลประกอบการค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว กำหนดเนื้อหาการนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ และบทบาทของผู้นำชุมชน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.4 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
- 2.5 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2.6 ข้อมูลแหล่งวิจัย : อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย
- 2.9 สมมติฐานการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ และบทบาทของผู้นำชุมชน

2.1.1 ความหมายของผู้นำ (Leader)

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ผู้นำ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง ต่อความสำเร็จ ขององค์การ ทั้งนี้เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เข้าใจคำว่าผู้นำได้ดีขึ้นนั้น ก็มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ดังนี้

Pfiffner and Presthus (อ้างถึงในจิระศักดิ์ เจริญสุข 2539 หน้า 12 – 13) ได้ให้ความหมายของผู้นำเอาไว้ว่า ผู้นำเป็นผู้ที่บริหารงานของกลุ่ม โดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก การจูงใจ การริเริ่ม การประนีประนอม และการประสานงาน ส่วนในด้านพฤติกรรมของผู้นำนั้น จะเน้นที่ ความสำคัญของภาระหน้าที่ของผู้นำ ที่เกี่ยวกับการวินิจฉัย สั่งการ และพฤติกรรมของผู้นำที่ดำเนินไปได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ และอำนาจบารมีเป็นเครื่องมือ ทั้งที่เป็นไปในลักษณะของพิธีการ (formal) และที่ไม่เป็นพิธีการ (informal) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อที่จะก่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่ม เพื่อมุ่งให้การดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้

สมาน รังสิโยภฤษ์ (2541 หน้า 47) กล่าวถึงการเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ หมายถึง การที่บุคคลสามารถใช้ศิลปะในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

กวี วงศ์พุ่ม (2542 หน้า 14 – 15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ คือ

1) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้ที่มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง

2) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากันไปสู่วัตถุประสงค์หรือสู่จุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกรอบนอกทางด้วย

3) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำกลุ่มได้

4) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่าง คือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

5) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วม และเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 หน้า 127) กล่าวถึง ผู้นำว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่ใช้เหตุผลสามารถประยุกต์ใช้ความรู้นั้นได้อย่างชาญฉลาด ใช้ความรู้ได้ถูกที่ ถูกคน ถูกเวลา สามารถวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียปัจจุบันและคาดการณ์อนาคตได้ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิต ปรรณานาอุทิศตัวเพื่อการเผยแพร่แนวความคิดและถ่ายทอดสัจจะทางปัญญาที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ด้วยวิธีการต่างๆ และเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงประเทศ หรือสามารถช่วยเหลือบ้านเมืองได้

Jack C. Plano (อ้างถึงในธัญญาธรัตน์ นันทิกา 2551 หน้า 7) ให้ความหมายของผู้นำว่า ผู้นำเป็นบุคคลซึ่งใช้อิทธิพลได้มาก ในการควบคุมและกระทำการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ผู้ที่ซึ่งได้รับอำนาจจากความมั่นคง สถานะภาพด้านครอบครัว ชั้นวรรณะ ระบบหรือความมีสติปัญญาเลิศเลอ ผู้นำเป็นองค์ประกอบของโครงสร้างอำนาจของท้องถิ่น ชาติ และชุมชน

อุษณีย์ สุวรรณ (2558 หน้า 50) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำ (Leader) หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลสูงสุดในกลุ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ ช่วยเหลือ จูงใจ กำกับติดตาม ให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติงานในระดับต่างๆ ที่ต้องการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่ตั้งไว้

วิจิตร ศรีสอาน และคณะ (2558 หน้า 10-6) กล่าวถึงผู้นำ โดยให้คำจำกัดความจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ประเภทแรก ผู้นำในลักษณะที่หมายถึงความสามารถ ประเภทที่สอง ผู้นำในลักษณะที่หมายถึงกระบวนการ และประเภทที่สาม ผู้นำที่หมายถึงปรากฏการณ์

Clegg et al. (อ้างถึงในปภาวดี มนต์วีรัต 2562 หน้า 6-5) ให้ความหมายว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่นำบุคคลอื่น สร้างแรงบันดาลใจแก่บุคคลอื่น ชี้แนะ หรือสร้างความราบรื่นในฐานะที่เลี้ยงแก่บุคคลอื่น

จากการศึกษาความหมายของผู้นำข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งมีความสามารถที่จะสร้างแรงจูงใจ โน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตาม และให้ความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานตามภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากนี้ผู้นำยังมีความสามารถในการคิดริเริ่ม ดูแลช่วยเหลือ กำกับติดตาม ประสานงาน สนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงาน และการเป็นผู้นำนั้นในบางครั้งอาจไม่จำเป็นเสมอไปที่ผู้นำจะต้องเป็นหัวหน้างานหรือผู้บริหาร แต่ผู้นำ คือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน

เอนก นาคะบุตร (2533 หน้า 42) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำในชุมชนว่า ผู้นำในชุมชนซึ่งอาจเป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู หรือที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้อาวุโส ผู้นำสายเครือญาติ ผู้รู้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเข้ามาทำหน้าที่ต่างๆ ที่จำเป็นดังนี้

1) ผู้ประสานงานการเรียนรู้ ทำหน้าที่ให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นในหมู่บ้าน และบางที่อาจเป็นกลุ่มผู้เรียนรู้ ด้วยถ้าอยู่ในปัญหานั้น

2) ผู้ถ่ายทอดความรู้ เปรียบเสมือนผู้นำทางปัญญาของชาวบ้าน คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งสูง

3) ผู้นำชุมชนมักจะมีลักษณะความเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ในตัว คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ลึกเฉพาะเรื่อง สามารถถ่ายทอดและนำความรู้ไปปฏิบัติได้ผลดี เช่น ผู้เลี้ยงหมู เลี้ยงปลา ตกปลุกผัก ทอผ้า จักสาน ฯลฯ การเป็นวิทยากรชาวบ้านเพื่อถ่ายทอดจนเป็นที่ยอมรับและยกย่อง และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหา ภาษาพูด วัฒนธรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชาวบ้านด้วยกันเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการพึ่งพาตนเองของชาวบ้านที่ไม่จำเป็นต้องรอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกเสมอไป การที่สามารถพึ่งตนเองได้จะทำให้กล้าตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ไปสู่คนรุ่นต่อไปได้

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2538 หน้า 137 – 138) ได้กล่าวถึงประเภทของผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านหนึ่งๆ นั้น อาจจำแนกลักษณะโครงสร้างของผู้นำออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ผู้นำแบบเป็นทางการ โดยลักษณะตำแหน่งของผู้นำที่มีอยู่ในหมู่บ้าน แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

- ตำแหน่งคณะกรรมการต่างๆ ขององค์กรชุมชน เช่น กลุ่มเกษตรกร

กลุ่มชานา กลุ่มสตรี คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล และคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เป็นไปได้โดยการเลือกตั้ง แต่งตั้งและประกาศเป็นทางการให้ทราบ

2) ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ผู้ที่เป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการในหมู่บ้านนั้น ได้แก่ ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือสมาชิกอาวุโสที่สุดในชุมชน พระภิกษุสงฆ์-สามเณร ผู้ที่มีฐานะมั่งคั่ง ผู้ที่มีชื่อเสียง และผู้ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษจนได้รับการยกย่องจากชุมชนนั้นๆ

พัตน์ บุญรัตนพันธ์ (2549 หน้า 128 – 129) ผู้นำชุมชน เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเด่น ประกอบกับความสามารถพิเศษในชุมชน ซึ่งกลุ่มแต่ละกลุ่มย่อมประกอบด้วยบุคคลที่มีบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ หรือทักษะที่แตกต่างกันไป ในขณะที่ทุกคนมีความผูกพันซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มจะต้องยอมรับนับถือความคิดเห็นของกันและกัน ด้วยเหตุนี้เองสถานการณ์ที่บีบตัวขึ้นจึงผลักดันให้สมาชิกของกลุ่มบางคนกลายเป็นผู้นำ ย่อมเนื่องมาจากคุณลักษณะพิเศษประจำตัวอีกด้วย เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ความโอบอ้อมอารีและความเสียสละ นอกจากนี้ยังหมายถึงบุคคลซึ่งมีบุคลิกภาพอุปนิสัยและความสามารถที่โดดเด่นในสถานการณ์หนึ่งหรือในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งจะเป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชนให้มีความคิดเห็นคล้อยตามและลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งได้

ฉะนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนเป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้ทำความดีประพฤติปฏิบัติตนให้แก่ชุมชน จนเป็นที่ยอมรับของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำแบบทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดอำนาจบารมีและความเคารพนับถือจากสมาชิกของชุมชนและได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำของชุมชน และได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในการสร้างสรรค์ประโยชน์ของชุมชนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และในที่สุดก็ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งนอกจากผู้นำชุมชนจะต้องมีความรู้ความสามารถแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญแก่งานและคนเท่ากัน ซึ่งเป็นปัจจัยในการสนับสนุนความเป็นผู้นำและการปฏิบัติงานของผู้นำในชุมชน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532) ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การกระทำโดยวิธีใดๆ ก็ตาม เพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนนั้นๆ มีวิวัฒนาการหรือความเจริญเติบโตในทางที่ดีขึ้น

สนิท สมัครการ (2544 หน้า 132) ได้กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และมีการกล่าวขานและเอ่ยถึงมากขึ้นภายในระยะเวลาประมาณ 20 ถึง 30 ปีนี้เอง การพัฒนาชุมชนนั้น เราอาจถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองและพัฒนาชนบทได้เหมือนกัน เพราะคำว่า “ชุมชน” (Community) นั้น อาจจะอยู่ในชนบทหรือในเมืองก็ได้ แม้ว่าการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่ของประเทศโลกที่สาม มักจะกระทำกันในชนบทมากกว่าในเมืองก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การพัฒนาชุมชนในเมืองจะกระทำมิได้ ความจริงแล้วชุมชนเมืองใหญ่ๆ หลายแห่ง ก็ต้องพัฒนาเหมือนกัน อาทิ บริเวณแหล่งเสื่อมโทรมต่างๆ รวมทั้งบริเวณที่มีบ้านเรือนประชาชนตั้งอยู่หนาแน่น และที่ซึ่งยังไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่อื่นๆ

เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ (2545 หน้า 45) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน คือ การทำให้คนซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่ การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และอื่นๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข รู้รักสามัคคีและร่วมมือกันทำงานได้

สนธยา พลศรี (2545 หน้า 50 – 51) กล่าวว่า ลักษณะการพัฒนาชุมชนมีดังนี้

- 1) เป็นการดำเนินงานโดยคนและใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ ไม่พึ่งพาบุคคลหรือทรัพยากรนอกชุมชน นอกจากมีความจำเป็นจริงๆ คือ เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น
- 2) เป็นการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน คนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ หรือคนในชุมชนกับภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จตามขีดความสามารถที่มีอยู่
- 3) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีเป้าหมายหรือทิศทาง สามารถควบคุมความสมดุลที่จะเปลี่ยนแปลงได้ กำหนดปริมาณคุณภาพและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมได้
- 4) เกิดจากความตั้งใจและการกระทำของมนุษย์ตามแผนและโครงการที่กำหนดขึ้น ไม่ใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
- 5) เป็นการพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนและชุมชนให้ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ
- 6) เป็นกระบวนการให้การศึกษา โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนในชุมชน ให้มีคุณภาพและมีความพร้อมที่จะรองรับการพัฒนา
- 7) เป็นกระบวนการจัดองค์กรหรือกลุ่ม เพราะการพัฒนาชุมชนเป็นการผนึกกำลังของคนในชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดศักยภาพหรือพลังของชุมชนและนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน
- 8) เป็นการนำกลวิธีหรือวิธีการต่างๆ มาใช้ เช่น การใช้ตัวนำการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงเจตคติ การสร้างผู้นำ การสร้างกลุ่ม การเสริมสร้างทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ เป็นต้น จึงมีลักษณะเป็นการผสมผสานวิธีการเหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาชุมชน
- 9) มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย การพัฒนาชุมชนเป็นของคนในชุมชน ดำเนินการโดยคนในชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน เป็นการให้สิทธิเสรีภาพ อิสรภาพ เสมอภาค และภราดรภาพแก่คนในชุมชน ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนเองและชุมชนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานโดยคนและกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก การทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องนำวิธีการแบบประชาธิปไตยมาใช้จึงจะประสบความสำเร็จ
- 10) เป็นการศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชนมีลักษณะเป็นกระบวนการ วิธีการ โครงการ และกระบวนการทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจ

ร่วมกันของชุมชนที่ต่อเนื่องกันไปทุกเพศทุกวัย คือตลอดชีวิตของคนในชุมชน ไม่มีสิ้นสุดในช่วงชีวิตใดชีวิตหนึ่ง เพราะชุมชนไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาชุมชนจึงต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไปไม่มีสิ้นสุด

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนและกลุ่มคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเองและชุมชน เนื่องจากมนุษย์มีการดำรงชีวิตรวมกันเป็นชุมชน การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงมีความแตกต่างกัน มีความหลากหลายทางสังคม ทั้งในด้านความต้องการและความรู้สึกนึกคิด มนุษย์จึงมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไปในทางที่ดี สมองต่อความต้องการและบรรลุความสำเร็จที่เป็นจุดมุ่งหมาย ซึ่งต้องอาศัยความรักสามัคคีระหว่างกันเป็นสำคัญ จึงต้องมีสื่อกลางที่สำคัญในการช่วยประสานคนและบริหารงาน นั่นก็คือ ผู้นำ ซึ่งเป็นบุคคลที่จะมาช่วยเป็นกำลังแรงใจและมั่นสมองในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้วยเหตุนี้เองในการพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนจึงถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะรวมกำลังคนและทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการบริหาร การพัฒนาหรือร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้การพัฒนานั้นไปสู่จุดมุ่งหมายได้ดียิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนตนเองมากที่สุด การพัฒนาชุมชนโดยความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนจะสามารถทำให้ชุมชนนั้นพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.1 จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงยังมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แม้ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิม แตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกกลืนเลือนและเริ่มสูญหายไป

สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองต่อความต้องการต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิม ต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2553)

2.3.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริขึ้น เพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ คือ

1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวคิดนี้จะนำพาให้ทุกคนมีความพอดี มีความไม่ประมาท มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งมั่นคง ผู้ใดนำไปใช้ย่อมจะเกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเอง นอกจากนั้น ทุกคนยังสามารถต่อยอดเพื่อพัฒนา นำไปใช้ในวงกว้างขึ้นได้ เพื่อให้สังคมเกิดการเรียนรู้ เกิดการแบ่งปัน สิ่งดี ๆ ซึ่งกันและกัน รวมถึงนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมีความยั่งยืนมั่นคงสืบต่อไป

จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และนักบริหารสาขาต่างๆ ได้ให้คำนิยาม และตีความหมายแตกต่างกันในหลากหลายมิติ ซึ่งสามารถสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง โดยครอบคลุมใน 4 มิติ ดังนี้ (อุษณีย์ สุวรรณ, 2558 หน้า 29 – 30)

1) มิติด้านเศรษฐกิจ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพออยู่พอกินและสามารถ อิ่มชูตัวเองอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุดโดยไม่พึ่งปัจจัยต่างๆ ที่ไม่ได้ เป็นเจ้าของ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด และไม่ผลิตหรือบริโภคเกินกำลัง ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน อันจะนำไปสู่การก้าวพ้นจากความยากจน สร้างความมั่นคงทางรายได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามควรแก่อัตภาพ

2) มิติด้านสังคม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแห่งการแบ่งปันบนพื้นฐานของความเอื้ออาทร มีความเมตตา และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งให้เกิดความสามัคคี ความพึงพอใจ และสังคมที่สงบสุข เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียน การเอาัดเอาเปรียบ และการมั่งร้ายทำลายกัน

3) มิติด้านวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของกลุ่มชนซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย อันประกอบด้วยอุดมการณ์บางอย่าง โลกทัศน์บางอย่าง ความสัมพันธ์บางอย่างและค่านิยมบางอย่าง อยู่ในนั้นด้วย ซึ่งรวมเรียกว่า วัฒนธรรม ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงสัมพันธ์และเติบโตจากฐานทางวัฒนธรรมที่มั่นคง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

4) มิติด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส/ทิศทางลม คลื่น พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยในการผลิตและการบริการแล้ว ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวัง ด้วยความรับผิดชอบต่อคนรุ่นหลังที่จำเป็นต้องพึ่งพิงทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน

สรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งตั้งอยู่

บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยมองให้ครอบคลุมหลายมิติ โดยเน้นการพึ่งตนเองก่อนเป็นเบื้องต้น แล้วจึงขยายไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามสภาพ ทำให้เกิดความสมดุลขึ้นในสังคมนั้นๆ และนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องมีพื้นฐานของความรู้และคุณธรรมประกอบด้วย

2.3.3 ประเทศไทยกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้ผู้ผลิต หรือผู้บริโภค พยายามเริ่มต้นผลิต หรือบริโภค ภายใต้ขอบเขต ข้อจำกัดของรายได้ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งก็คือ หลักในการลดการพึ่งพาเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และลดภาวะการเสี่ยงจากการไม่สามารถควบคุมระบบตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้หมายความถึง การกระเปียดกระเสียนจนเกินสมควร หากแต่อาจฟุ่มเฟือยได้เป็นครั้งคราวตามอัตภาพ แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศ มักใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะที่หามาได้

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่างๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้ โดยมีแนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงดังนี้ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2553)

- 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
- 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
- 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
- 5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

2.4 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2.4.1 ภารกิจกรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชนมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดหน้าที่ประการหนึ่งในการพัฒนาระบบและกลไกในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจัดการความรู้ การอาชีพ การออมและการบริหารจัดการการเงินทุนของชุมชนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน บริหารจัดการให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

จากภารกิจข้างต้น กระทรวงมหาดไทยจึงไว้วางใจมอบหมายภารกิจให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากกระบวนการพัฒนาชุมชนมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปฏิบัติงานตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ ความซื่อสัตย์และคุณธรรม ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองบนความพอเพียง โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกกรมและรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะกรมการปกครองและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2.4.2 กรอบความคิด แนวคิดในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ การจัดการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน ตลอดจนประชาชนให้มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและอยู่ดีมีสุข ด้วยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

การพัฒนาชนบท โดยนำแนวทางการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาใช้ เพื่อเป็นต้นแบบหรือแนวทางให้กับหน่วยงาน หมู่บ้านหรือชุมชน ประชาชน นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในพื้นที่ ด้วยการประสานพลังระหว่างภาคีการพัฒนาในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ ราษฎรชาวบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน เอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเกิดด้วยแนวคิดการบูรณาการในด้านต่างๆ นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้

จากภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน และภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทย กรมฯ จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในกระบวนการทำงาน โดยการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน คือ ลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกบวบมุข) เพิ่มรายได้ (มีอาชีพ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม) ประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(ใช้วัตถุดิบในชุมชนประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้) เอื้ออารีต่อกัน (ช่วยเหลือคนจน รู้รักสามัคคี) ดำเนินการในหมู่บ้านทั่วประเทศ ในปี 2549 – 2551 จำนวน 57,537 หมู่บ้าน

ต่อมา กรมการพัฒนาชุมชน ได้ขยายผลการดำเนินงานสู่ความยั่งยืน โดยทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นต้นแบบ มีศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด คือ

1) ด้านจิตใจและสังคม (สามัคคี มีข้อตกลงหมู่บ้าน มีกองทุน ยึดหลักประชาธิปไตย มีคุณธรรม/จริยธรรม ชุมชนปลอดภัยชุมชน)

2) ด้านเศรษฐกิจ (จัดทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ การออม มีกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน)

3) ด้านการเรียนรู้ (มีและใช้ข้อมูลชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างคุณค่า มีศูนย์เรียนรู้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับหมู่บ้าน สร้างเครือข่ายการพัฒนา)

4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฯ มีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้พลังงานทดแทนและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) โดยมีการแบ่งศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้าน ออกเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับ “พออยู่ พอกิน” เป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตพึ่งตนเอง เน้นการปฏิบัติทำกินทำใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และมีการออม

2) ระดับ “อยู่ดี กินดี” เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการพัฒนาในรูปกลุ่ม การพัฒนารายได้ด้วยระบบกลุ่ม เพื่อเพิ่มรายได้และขยายโอกาสคนในชุมชน

3) ระดับ “มั่งมี ศรีสุข” เป็นต้นแบบการบริหารการพัฒนาในรูปแบบองค์กรเครือข่าย เพื่อใช้ศักยภาพในการดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อขยายโอกาสในการประกอบอาชีพและส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้กับคนในหมู่บ้านชุมชน

ทั้ง 3 ระดับนี้ สามารถพัฒนาไปได้เฉพาะระดับของตนเอง ไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นระดับหรือขั้นตอนต่อกันไป

2.4.3 กระบวนการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้าน

1) จัดตั้งชุดปฏิบัติการหมู่บ้าน ประกอบด้วย พัฒนาการ ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร ดำเนินการกระตุ้นความคิดร่วมหาทางออก ในการแก้ไขปัญหาของครัวเรือนและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีตัวชี้วัด 6 × 2

2) การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ด้วยการจัดทำตัวชี้วัด 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจัดระดับหมู่บ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็น 3 ระดับ คือ “พออยู่ พอกิน” “อยู่ดี กินดี” และ “มั่งมี ศรีสุข” ด้วยการนำหมู่บ้านที่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด 6 × 2 ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนเป็นแหล่งเรียนรู้มาทำการประเมินเพื่อจัดระดับหมู่บ้าน

3) ดำเนินกระบวนการส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านด้วยการสร้างความรู้ ความสามารถของแกนนำชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้าน สร้างความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับครอบครัวพัฒนา พัฒนาทักษะ การดำรงชีวิตและขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้วยชุมชนเอง

4) คณะทำงานระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ประเมินผลการพัฒนาและประกาศเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

2.4.4 การพัฒนาขยายผลวิถีชีวิตประชาชนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ในการดำเนินการอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญในการจัดการเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มใน 3 มิติ คือ

มิติด้านสังคม โดยการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้สังคมเอื้ออารีต่อกัน ลดความขัดแย้งแบ่งฝ่าย สร้างความสมานฉันท์ในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน ด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ จัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชน รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยใช้เกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.)

มิติด้านเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก สร้างรายได้ ขยายโอกาสของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้มีมาตรฐาน ผู้บริโภคปลอดภัย ผู้ผลิตปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมปลอดภัย การส่งเสริมแหล่งทุนในชุมชน ด้วยการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน หนี้นอกระบบ สร้างสวัสดิการชุมชน

มิติด้านความมั่นคง โดยการปกป้องสถาบัน ขยายแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคุณูปการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสริมสร้างการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีธรรมาภิบาล และเสริมสร้างจิตสำนึกป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

2) ยกกระตือรือร้นการประเมินการพัฒนาหมู่บ้าน ด้วยการประเมินเชิงคุณภาพด้วยเกณฑ์ “ความสุขมวลรวมของชุมชน” หรือ “ความสุขมวลรวมของหมู่บ้าน” โดยวัดระดับความสุขของคนในชุมชน ระดับบุคคล ครอบครัว และหมู่บ้าน ด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

3) ขยายผลความรู้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ไปสู่หมู่บ้านอื่นในลักษณะบ้านพี่เมืองน้อง

4) ส่งเสริม เพิ่มพูนความรู้ ทักษะของชุมชนในการบริหารจัดการ การพัฒนาโดยชุมชน

5) การพัฒนากลุ่ม องค์กรในหมู่บ้าน เพื่อจัดเป็นสวัสดิการสังคม/ชุมชน

6) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดความสงบสุข

สมานฉันท์

7) ส่งเสริมการนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติไปขยายผล โดยใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็น

ศูนย์กลาง

2.4.5 ขั้นตอนการดำเนินการ

โครงการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทฤษฎีพอเพียงต้นแบบ เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดระบบบริหารจัดการชุมชน ซึ่งหมายถึง กระบวนการในการทำหน้าที่ต่างๆ ที่มุ่งสู่เป้าหมายของชุมชนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ จากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคล กลุ่มคน ทรัพยากร รวมทั้งการออกแบบและรักษาบรรยากาศแวดล้อมในชุมชน ให้ทุกคนในชุมชนร่วมกันทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในชุมชน คือ การมีกลุ่มคน หรือ องค์กรของชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบเคลื่อนไหว ผลักดันกิจกรรมการพัฒนาทั้งปวง โดยจัดให้มีและใช้ระบบข้อมูล ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการจัดประชุมคิดวิเคราะห์ จัดทำแผนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน ดำเนินการกิจกรรมตามแผนพัฒนา และบูรณาการการเงินทุนทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ซึ่งระบบการทำงานเช่นนี้ของชุมชน จะทำให้มีกิจกรรมเกิดขึ้นและมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง ยกกระดับเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

การจัดโครงการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จึงเป็นการนำหมู่บ้านที่มีความพร้อม มีผลการปฏิบัติที่สำเร็จชัดเจนอยู่แล้ว มาเพิ่มเติมความสามารถในการเป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลแนวทาง/วิธีปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน เพื่อใช้เป็นสถานที่เรียนรู้สำคัญให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ที่ยังไม่ได้เริ่มต้นในการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การแยกประเภทหมู่บ้านเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย “พออยู่ พอกิน” “อยู่ดี กินดี” และ “มั่งมี ศรีสุข” ก็เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ให้กับหมู่บ้านที่มีจุดเริ่ม หรือมีพื้นฐาน สถานการณ์ของหมู่บ้านใกล้เคียงกัน สามารถเรียนรู้ เลียนแบบได้ โดยไม่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญที่ต่างกันมากนัก

การจัดกิจกรรมในหมู่บ้านต้นแบบ จึงมีขั้นตอนที่เริ่มจากการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนบทบาทของผู้นำให้เป็นแกนนำหรือหัวเรียวหัวแรงหลัก ในการนำประชาชนในหมู่บ้านให้ลุกขึ้นทำกิจกรรมเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งเสริมให้ผู้นำจัดกระบวนการทำแผนชุมชน สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคิด ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการทำงาน โดยคนในชุมชนเอง ผลักดันสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับบุคคลในชุมชน ในการดำเนินการ บริหารจัดการในกิจกรรมตามแผนงานการพัฒนา ซึ่งสามารถบูรณาการกิจกรรมต่างๆ จากทุกหน่วยงาน โดยมีแผนชุมชนเป็นเครื่องกำกับการพัฒนา เมื่อได้ดำเนินการ มีประสบการณ์ มีความรู้ จัดทำเป็นชุดความรู้ มีหลักสูตรสำหรับการถ่ายทอดความรู้ จัดเป็นแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้ เพื่อการขยายผลในฐานะหมู่บ้านต้นแบบต่อไป ซึ่งผลการจัดโครงการต่างๆ นอกจากจะจัดขึ้นเพื่อป้องกัน แก้ปัญหา อนุรักษ์ เพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนแล้ว ยังสามารถสร้างภาวะผู้นำ ทักษะการจัดการ สร้างและพัฒนากลุ่มต่างๆ ในชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันการทำงานในหมู่บ้านด้วยคนคณะเดียว กลุ่มเดียว อาจเกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติ เช่น ขาดทรัพยากร ความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญยังไม่มาก จึงต้องอาศัยจากผู้ที่มีประสบการณ์ ความชำนาญ หรือแม้กระทั่งการพึ่งพา แลกเปลี่ยนทรัพยากรจากภายนอก

ซึ่งสามารถสร้างความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายระหว่างกัน ทั้งกับหน่วยงาน กบองค์กร และกับหมู่บ้านอื่นๆ ก็ยังเป็นการยกระดับการทำงานที่กว้างออกไป และสามารถทำงานที่ยากและท้าทาย เป็นประโยชน์ มากยิ่งขึ้นได้ เพราะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ขั้นตอนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินและการแยกประเภทหมู่บ้านหรือชุมชน

1) การพัฒนาหมู่บ้านจะดำเนินการในหมู่บ้านตามประกาศของ กระทรวงมหาดไทย ใช้ฐานข้อมูลกรมการปกครอง ตามสภาพภูมิสังคมของแต่ละหมู่บ้าน โดยการ ประสานพลังการพัฒนาจากภายในชุมชน โดยกระบวนการแผนชุมชน และพลังการส่งเสริม สนับสนุน ของหน่วยงานจากภายนอก ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตของชุมชน

2) ส่งเสริมหมู่บ้านหรือชุมชน ให้มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยหลักการ มีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเพื่อตนเอง โดยยึด ประชาชนเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีเป้าหมายการพัฒนาตามเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด โดยมีพัฒนากร อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน เป็นชุดปฏิบัติการขับเคลื่อน ร่วมกับภาคีการพัฒนา ทำให้หมู่บ้านผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด

3) ส่งเสริมหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ในหมู่บ้าน ที่มีการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านเกณฑ์ 6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด แล้วให้มี กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มความสามารถของครอบครัวให้สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ กำหนดเป็นจุดเรียนรู้ในหมู่บ้าน และทำให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันของคนในหมู่บ้านหรือชุมชน และให้การเรียนรู้แก่ผู้สนใจ จากภายนอกชุมชน ส่งเสริมให้หมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้

4) ส่งเสริมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำนึงถึง อัตลักษณ์และภูมิสังคมของแต่ละชุมชน ใช้วิธีการในการส่งเสริมที่แตกต่างกัน ระหว่างในหมู่บ้านหรือ ชุมชนต่างๆ ไป กับหมู่บ้านหรือชุมชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร ซึ่งเป็นแนวทางของการประกวดผลงาน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เป็นหมู่บ้านบนพื้นที่สูง เป็นที่อยู่ของชาวเขา ชนกลุ่มน้อย พื้นที่พัฒนาเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน พื้นที่ที่การคมนาคมยากลำบาก ห่างไกล เสี่ยงภัย มีโรคภัยไข้เจ็บชุกชุม มีความเป็นอยู่ยากลำบาก ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ผู้ทำหน้าที่ส่งเสริม การพัฒนา จึงต้องพิจารณาและศึกษาสภาพชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมให้เข้าใจ เพื่อเลือกวิธีการ เข้าถึง เพื่อการพัฒนาที่สัมฤทธิ์ผล

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเป็น หมู่บ้านพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

1) หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและผ่านเกณฑ์การประเมินด้วยตัวชี้วัด 6 ด้านแล้ว สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการประเมินเพื่อแยก ระดับหมู่บ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เกณฑ์ชี้วัดของกระทรวงมหาดไทย 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด ประเมินและจัดระดับหมู่บ้าน โดยมุ่งเน้นให้พิจารณาหมู่บ้านที่ผ่านเกณฑ์จริงๆ เน้นในเชิงคุณภาพ ไม่เน้นปริมาณ

2) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จัดทำบัญชีหมู่บ้านเป้าหมาย โดยการนำผลการประเมินหมู่บ้านมาจัดระดับ คือ หมู่บ้านที่ผ่านเกณฑ์ 10-16 ตัวชี้วัด เป็นหมู่บ้านระดับ “พออยู่พอกิน” หมู่บ้านที่ผ่านเกณฑ์ 17-22 ตัวชี้วัด เป็นหมู่บ้านระดับ “อยู่ดี กินดี” และหมู่บ้านที่ผ่านทุกตัวชี้วัด (23 ตัวชี้วัด) เป็นหมู่บ้านระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ซึ่งหมู่บ้านทั้ง 3 ระดับ สามารถพัฒนาไปได้เฉพาะระดับของตนเอง ไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นลำดับหรือขั้นตอนต่อกันไป

3) ตรวจสอบผลการประเมินหมู่บ้านและชุมชน และจัดเรียงลำดับในแต่ละระดับ โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด นำเสนอผลการประเมินให้ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการจัดความยากจน และพัฒนาชนบทตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.) พิจารณาตรวจสอบและจัดลำดับหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านพัฒนาตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละระดับของจังหวัด พร้อมทั้งกำหนดหมู่บ้านเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบของจังหวัด

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาขยายผลวิถีชีวิตประชาชนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อกำหนดหมู่บ้านเป้าหมายในแต่ละระดับของจังหวัดแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นหมู่บ้านพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จึงต้องมีกิจกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถของประชาชน และศักยภาพของชุมชน คือ

1) การเพิ่มศักยภาพของแกนนำชุมชนให้มีความสามารถในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนได้ด้วยชุมชนเอง โดยให้ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนทั้ง 12 ศูนย์เป็นผู้รับผิดชอบฝึกอบรม สร้างแกนนำการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนจากหมู่บ้านเป้าหมาย

2) การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ทั้ง 3 ระดับ

ตัวอย่างกิจกรรมในหมู่บ้านระดับ “พออยู่พอกิน” ที่เน้นในเรื่องการดำเนินการเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ทั้งระบบคิดและกิจกรรมเพื่อการพึ่งตนเอง เช่น กิจกรรมเพื่อลดรายจ่าย ส่งเสริมการออม ส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน การใช้พลังงานทางเลือก/พลังงานทดแทน การปรับปรุงคุณภาพวัสดุเหลือใช้เพื่อใช้ประโยชน์ การส่งเสริมความสัมพันธ์และการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมในการช่วยเหลือกันทำงาน (การลงแขก) การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การแก้ไข และฟื้นฟูปัญหาจากสิ่งเสพติด เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมในหมู่บ้านระดับ “อยู่ดี กินดี” ที่เน้นในเรื่อง การขยายความเข้มแข็งที่เกิดจากครอบครัวหรือปัจเจกขยายไปสู่ความร่วมมือ สร้างพลัง แบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน สร้างและพัฒนาระบบกลุ่มเพื่อยกระดับคุณค่าในชุมชน เช่น กิจกรรม เพื่อสร้างรายได้ การส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การพัฒนา กระบวนการผลิต การพัฒนาพลังงานทดแทน การพัฒนาแผนธุรกิจกลุ่มอาชีพ การเสริมสร้างสวัสดิการ ชุมชน เช่น การปลูกต้นไม้ไว้ใช้ประโยชน์ในอนาคต เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมในหมู่บ้านระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ที่เน้นในเรื่อง การสร้างเครือข่ายในการสร้างมูลค่าและความร่วมมือการทำงานที่ยาก และอาจมีการประสาน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม องค์กรอื่นๆ จากทั้งภายใน/ภายนอกหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น จัดให้มีการฝึกปฏิบัติเพิ่มพูนความรู้จากเครือข่ายที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ด้านการจัดสวัสดิการชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการอาชีพและเครือข่าย ด้านอาชีพ กิจกรรมการเรียนรู้การบริหารและการบริการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจ เช่น กิจกรรม การบริหารจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

โดยมุ่งหมายให้ประชาชนในหมู่บ้านน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ เป็นวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชน และจังหวัดจะจัดกิจกรรมเพื่อ

- สร้างการเรียนรู้ของประชาชน และเกิดการยอมรับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

- เพิ่มทักษะการประกอบกิจกรรมการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในครัวเรือน ทักษะการบริหารจัดการกิจกรรมกลุ่ม ทักษะการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามพื้นฐานของหมู่บ้านและระดับหมู่บ้านเป้าหมาย พร้อมทั้งมีการจัดการความรู้เพื่อค้นหา ผลที่ได้จากการพัฒนา

- เพิ่มทักษะการบริหารจัดการชุมชน เป็นการทบทวน ปรับ ประยุกต์ ขึ้นตอน รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อสร้างความยั่งยืนของการพัฒนา หรือกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ วิธีประชาธิปไตย กิจกรรมสร้างความรัก ความเข้าใจ ความสมานฉันท์ สามัคคีในหมู่บ้าน

- สรุปผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ไปจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ และจัดกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เพื่อ ขยายผลสู่หมู่บ้าน/ชุมชนอื่นๆ ต่อไป รวมทั้งการประเมินความ “อยู่เย็น เป็นสุข” หรือความสุขมวลรวม ของชุมชน เพื่อให้ทราบผลกระทบของการพัฒนาหมู่บ้าน ว่ามีความสุขระดับใด

ขั้นตอนที่ 4 การยกย่องและเชิดชูเกียรติ

1) การประกาศหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยคณะกรรมการประเมินผลหลังการพัฒนาหมู่บ้านด้วยเกณฑ์การประเมินผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของกระทรวงมหาดไทย (จังหวัดสามารถเพิ่มเติมตัวชี้วัดได้ เพื่อความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อแยกหมู่บ้านต้นแบบให้เห็นโดดเด่น และต่างจากหมู่บ้านทั่วไป) ตรวจสอบ และประกาศความสำเร็จของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

2) สนับสนุนให้เข้าสู่กระบวนการ การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เพื่อรับรางวัลถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการสนับสนุนให้บุคคล/ชุมชน เข้าสู่กระบวนการประกวดดังกล่าว

3) หมู่บ้านหรือชุมชน ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาต่อเนื่อง เพื่อให้หมู่บ้านหรือชุมชน และประชาชนมีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุข ด้วยการดำเนินกิจกรรมประจำวันอย่างพอเพียง ที่มีพฤติกรรมของชุมชนประกอบด้วย

- มีความพอประมาณ หมายถึง ความพอเหมาะต่อความจำเป็น ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

- ยึดหลักความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

- มีหลักการ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

- ด้วยเงื่อนไขความรู้ ที่ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- พร้อมทั้งเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดขึ้น ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต อาศัยกระบวนการจากความสัมพันธ์ของประชาชน ในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้เป็นหมู่บ้านหรือชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิชาการ ให้การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาให้กับหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นๆ ต่อไป

2.4.6 การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

1) ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ตารางที่ 2.1 แสดงตัวชี้วัดสำหรับการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรมการพัฒนาชุมชน

ตัวชี้วัดที่	เกณฑ์การประเมิน	หน่วยการประเมิน	ผลการประเมิน
1. ด้านจิตใจและสังคม ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด			
<p>★ 1. มีความสามัคคีและความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน 1.1 การประชุม/จัดเวทีประชาคมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อการพัฒนา 1.2 คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน</p>	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชนมีการประชุม/ จัดเวทีประชาคมอย่างน้อย 12 ครั้ง ต่อปี ☐ 2. คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านโดยพิจารณาจากการผ่านเกณฑ์ จปฐ. (ผ่านทั้ง 2 ข้อ) * คนในครัวเรือน อย่างน้อย 1 คน เป็นสมาชิกกลุ่มหรือผ่านเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 38 * คนในครัวเรือนอย่างน้อย 1 คน เคยร่วมทำกิจกรรมสาธารณะด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชน หรือผ่านเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 41	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. ครัวเรือน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
<p>★ 2. มีข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ต้องปฏิบัติ ควรปฏิบัติ และ/หรือห้ามปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีเพื่อให้เกิดความสงบสุข</p>	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดทำข้อปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ เป็นลายลักษณ์อักษร หรือจารีต วัฒนธรรม ประเพณี ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ที่ก่อให้เกิดความสงบของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ☐ 2. คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 70 ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน	1. ครัวเรือน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
<p>★ 3. มีกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก 1. หมู่บ้านมีกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชน 2. มีการจัดสวัสดิการภายในหมู่บ้าน/ชุมชนที่ยากจน ด้อยโอกาส และคนที่ประสบปัญหา</p>	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชนมีกองทุนในรูปแบบสวัสดิการ อย่างน้อย 1 กองทุน และสมาชิกในชุมชนมีโอกาสได้รับบริการจากกองทุนครบทุกคน ☐ 2. คนยากจน ด้อยโอกาส และคนที่ประสบปัญหาได้รับ การช่วยเหลือจากกองทุนสวัสดิการ อย่างน้อยร้อยละ 50	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
<p>★ 4. ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความตื่นตัว และรู้จักรักษาสีหน้าหน้าที่ และเสรีภาพทางการเมืองและในฐานะพลเมืองของประเทศ</p>	☐ 1. คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีสิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่จริง ไปใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งหลังสุด ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90 ของคนที่มีสิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่จริง (ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 42) ☐ 2. การจัดเวทีประชาคม มีตัวแทนคนในครัวเรือนเข้าร่วมเวทีร้อยละ 70 ของครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
<p>★ 5. มีคุณธรรม/จริยธรรม หมู่บ้าน/ชุมชน ยึดมั่นในคุณธรรม/จริยธรรมอันดีงาม ซึ่งคนในหมู่บ้าน/ชุมชนประพฤติตนและปฏิบัติร่วมกันในการดำรงชีวิต</p>	☐ 1. คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปฏิบัติศาสนากิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน(ทั้งหมู่บ้าน) อย่างน้อยปีละ 3-4 ครั้ง ☐ 2. คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีและมารยาทไทย ☐ 3. มีกิจกรรมประกาศเกียรติคุณบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในหมู่บ้าน ☐ 4. มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือ เกื้อกูล ยกย่องให้เกียรติ ☐ 5. หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถจัดการความขัดแย้งได้	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน 3. หมู่บ้าน/ชุมชน 4. ครัวเรือน 5. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 3 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
<p>6. คนในครอบครัวมีความอบอุ่น/ชุมชนมีความปลอดภัย คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปฏิบัติตนเพื่อลด ละ เลิกอบายมุข โดยวิธีการต่างๆ หรือไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขเลย</p>	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชนปลอดภัยเสถียรในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 100 ☐ 2. หมู่บ้าน/ชุมชนมีกระบวนการส่งเสริมการ ลด ละ เลิก อบายมุข อย่างน้อย 1 กิจกรรมในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ☐ 3. คนในหมู่บ้าน/ชุมชนไม่ติดสุรา ผ่านเกณฑ์ จปฐ.ข้อ 32 ร้อยละ 100 ☐ 4. คนในหมู่บ้าน/ชุมชนไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 90 (ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 33) ☐ 5. คนในหมู่บ้าน/ชุมชนไม่ติดการพนัน 100 % ☐ 6. ครอบครัวอบอุ่น ในรอบปีที่ผ่านมา ครัวเรือนนี้มีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากัน มีความเคารพ นับถือซึ่งกันและกัน มีการปรึกษาหารือ สมาชิกในครัวเรือนไม่เคยหนีออกจากบ้าน คนอยู่คนเดียวมีความสุข ซึ่งมีลักษณะเป็นครอบครัวอบอุ่น ร้อยละ 100 หรือตามเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 21	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 3 ข้อ (ต้องผ่านข้อ 1,2 และข้ออื่นอีก 1 ข้อ) ☐ ไม่ผ่าน
<p>7. มีความเชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้าน/ชุมชนเรียนรู้ เข้าใจ และนำหลักการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต</p>	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชน นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างน้อย 6 ครั้ง ☐ 2. ครัวเรือนหลักนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ อย่างน้อย ร้อยละ 70 ของครัวเรือนในหมู่บ้าน	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตัวชี้วัดที่	เกณฑ์การประเมิน	หน่วยการประเมิน	ผลการประเมิน
2. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด			
★8. มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน คนในครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของครัวเรือนเป็นประจำ	☐ มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนเป็นประจำ ร้อยละ 50 ของครัวเรือนในชุมชน	ครัวเรือน	☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
★9. มีกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้ คนในหมู่บ้านมีการทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน และสามารถสร้างรายได้เพิ่มจากกิจกรรมดังกล่าวได้	☐ ครัวเรือนมีการผลิตและการอุปโภค/บริโภค เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 75 ของครัวเรือนในชุมชน (ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก ใช้ทุกอย่างที่ทำ ทำทุกอย่างที่ใช้)	ครัวเรือน	☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
★10. มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านมีการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนาการประกอบอาชีพ ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งในด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และเงินทุน เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น	☐ 1. คนในครัวเรือนร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน (ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 38 ร้อยละ 95) ☐ 2. กลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน/ชุมชน มีการพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพ และมีกระบวนการจัดการองค์ความรู้	1. ครัวเรือน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
★11. มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย หมู่บ้านมีการส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ และ/หรือส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ พัฒนารูปแบบการออมเงินที่หลากหลาย (กลุ่มออมสังจะ กองทุนหมู่บ้าน เยาวชน) เพื่อนำไปลงทุน	☐ 1. ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน ร้อยละ 80 ของครัวเรือนทั้งหมด (ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 31) ☐ 2. หมู่บ้าน/ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ และ/หรือกองทุนการเงินอื่นๆ อย่างน้อย จำนวน 3 กลุ่ม ☐ 3. ครัวเรือนมีการออมเงินในรูปแบบอื่นๆ เช่น ออมวันละ 1 บาท ฯลฯ	1. ครัวเรือน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน 3. ครัวเรือน	☐ ผ่าน 2 ข้อ (ต้องผ่านข้อ 1) ☐ ไม่ผ่าน
12. มีการดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มที่มีการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับรูปแบบวิสาหกิจชุมชน หมู่บ้านมีการจัดตั้งและบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มที่มีการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับรูปแบบวิสาหกิจชุมชน	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชนมีจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มที่มีการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างน้อย 1 กลุ่ม ☐ 2. กลุ่มตามข้อ 1 มีกิจกรรมให้บริการและสร้างรายได้หรือลดรายจ่ายแก่สมาชิก อย่างน้อย 1 กิจกรรม เน้นการผลิตเพื่อการค้าอย่างเพียงพอภายในชุมชน และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน (เช่น โรงสีชุมชนร้านค้าชุมชน บัมน์น้ำมัน ฯลฯ)	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
3. ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด			
★13. มีข้อมูลของชุมชน มีกระบวนการจัดเก็บ รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ของชุมชน	☐ หมู่บ้าน/ชุมชนมีกระบวนการจัดเก็บ รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้าน/ชุมชน ครบทุกขั้นตอน ดังนี้ - มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ - จัดเก็บโดยอาสาสมัคร - บันทึก/ประมวลผล - การประชาคม เพื่อรับรองผล - จัดทำสำเนาข้อมูลเก็บไว้ที่ศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้าน/ชุมชน	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่านทุกขั้นตอน ☐ ไม่ผ่าน
★14 หมู่บ้านหรือชุมชน มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนชุมชน ใช้ข้อมูลของหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งเป็นแผนที่แสดงถึงทิศทาง แนวทาง วิธีการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชนมีการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น การจัดทำแผนชุมชนแผนการพัฒนากลุ่ม/องค์กร ☐ 2. หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถนำกิจกรรมในแผนชุมชนไปปฏิบัติจริงอย่างน้อย ร้อยละ 30 ของแผนชุมชน	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตัวชี้วัดที่	เกณฑ์การประเมิน	หน่วยการประเมิน	ผลการประเมิน
15. มีการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างคุณค่า หมู่บ้านมีกระบวนการสืบค้น รวบรวม จัดหมวดหมู่ และเรียนรู้ จากความรู้หรือภูมิปัญญาดั้งเดิม ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และใช้ประโยชน์ เพื่อเพิ่มคุณค่าหรือมูลค่า	☐ หมู่บ้าน/ชุมชนมีกระบวนการ สืบค้น รวบรวม จัดหมวดหมู่ และเรียนรู้จากความรู้ หรือภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น และใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มคุณค่าหรือมูลค่า - มีการจัดบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีการรวบรวมและแยกหมวดหมู่ - มีกิจกรรมสืบทอดและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น - นำภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรม อย่างน้อย 1 กิจกรรม	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่านทุกขั้นตอน ☐ ไม่ผ่าน
★ 16. มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน หมู่บ้านมีการจัดสถานที่สำหรับเป็น ศูนย์เรียนรู้ให้คนในและนอกหมู่บ้าน ได้ค้นคว้าหาความรู้ เรียนรู้ องค์ความรู้ และใช้ความรู้ในการ ดำรงชีวิต	☐ หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดสถานที่สำหรับเป็นศูนย์เรียนรู้ และมีการใช้ประโยชน์ จากศูนย์เรียนรู้ให้แก่คนในและนอกหมู่บ้าน	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
★ 17. มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน 1. มีกิจกรรม การเรียนรู้ และ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการ ใหม่ ๆ โดยคนในชุมชนหรือนอก ชุมชน 2. มีการนำไปใช้อย่างเหมาะสม และเกิดความคุ้มค่า	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชนมีกิจกรรมการเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการ ใหม่ ๆ โดยคนในชุมชนหรือนอกชุมชน อย่างน้อย จำนวน 4 กิจกรรม ☐ 2. คนในหมู่บ้านที่ได้เรียนรู้แล้วนำไปใช้อย่างเหมาะสมและเกิดความคุ้มค่า ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 ของคนที่เรียนรู้	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. คริวเรือน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
18. มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา หมู่บ้านมีกระบวนการเชื่อมโยง เครือข่ายในระดับกลุ่มและ/หรือ ระดับหมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร ประสานงานและทำ กิจกรรมต่างๆ	☐ หมู่บ้าน/ชุมชนมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษา ฯลฯ	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน
★ ★ 19. มีการปฏิบัติตามหลักการของการพึ่งตนเอง คนในหมู่บ้าน “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น”	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเอง อย่างน้อย 2 เรื่อง ในรอบปีที่ผ่านมา ☐ 2. หมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดทำแผนชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด			
★ 20. มีจิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านมีการสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชน มีกิจกรรมให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ☐ 2. หมู่บ้าน/ชุมชน มีการวางแผนการอนุรักษ์ฯ	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
★ 21. มีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านมีกลุ่ม/องค์กรที่คนในหมู่บ้าน ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย กับกลุ่ม/องค์กร ด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ	☐ 1. หมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มฯ เพื่อการบริหารจัดการ ยึดหลักการมีส่วนร่วม (เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำรักษาน้ำฯ) ☐ 2. หมู่บ้าน/ชุมชน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ฯลฯ)	1. หมู่บ้าน/ชุมชน 2. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตัวชี้วัดที่	เกณฑ์การประเมิน	หน่วยการประเมิน	ผลการประเมิน
★★22. มีการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน หมู่บ้านมีกระบวนการส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านเรียนรู้ ทดลอง และเลือกใช้พลังงานทดแทนต่างๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพเศรษฐกิจ	☐ 1. คริวเรือนมีกิจกรรมส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน ร้อยละ 25 ของคริวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น การเปลี่ยนหลอดไฟแบบประหยัด การใช้รถจักรยานแทนการใช้รถยนต์ ฯลฯ ☐ 2. คริวเรือน มีการผลิตและใช้พลังงานทดแทน ร้อยละ 25 ของคริวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน (เช่น การทำน้ำมันเชื้อเพลิงจากพืช, สัตว์ หรือน้ำมันที่ผ่านการใช้งานแล้ว (ไบโอดีเซล) การทำแก๊สหุงต้มจากมูลสัตว์ ฯลฯ) ☐ 3. หมู่บ้าน/ชุมชน มีกิจกรรมเพื่อการลดการใช้พลังงานและมีการผลิตและใช้พลังงานทดแทนร่วมกัน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1. คริวเรือน 2. คริวเรือน 3. หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน 2 ข้อ ☐ ไม่ผ่าน
23. มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านมีกระบวนการเรียนรู้ พัฒนา และจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืน	☐ หมู่บ้าน/ชุมชน มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืน (เช่น หมู่บ้านท่องเที่ยว หัตถกรรมเชิงเกษตร อนุรักษ์ และแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำส้มควันไม้ ฯลฯ)	หมู่บ้าน/ชุมชน	☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

2) คำอธิบายรายละเอียดตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่ 1 หมู่บ้านหรือชุมชน ประชาชนมีความสามัคคีและความร่วมมืออันดีระหว่างกัน

หมายถึง การที่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ด้วยการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา แสดงออกถึงพฤติกรรมความร่วมมือ แบ่งเบาภาระการทำงานเพื่อส่วนรวม ประองตองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

พิจารณาจาก

1) การเข้าร่วมการประชุม การประชุมของหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยประชาชนร่วมแสดงความรู้ความสามารถของตนเอง รับฟังข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผล จากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อชุมชน แสดงความคิดเห็นในกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานการพัฒนาของหมู่บ้านหรือชุมชน ร่วมกับสมาชิกชุมชนอื่นๆ อย่างเต็มใจและเต็มศักยภาพ ทั้งนี้คณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน จะจัดประชุมหรือการประชุมขึ้นเพื่อการศึกษาหารือ และเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน และตามวาระสำคัญ เร่งด่วนตามความต้องการ

2) การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่หมู่บ้านหรือชุมชนจัดขึ้น เพื่อให้มีผลต่อการพัฒนาหรือแก้ปัญหากับส่วนรวม ด้วยความสมัครใจ พร้อมเพรียงกัน โดยการออกแรงงาน เงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

ตัวชี้วัดที่ 2 หมู่บ้านชุมชนมีข้อตกลงกำหนดเป็นข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน

หมายถึง การที่หมู่บ้านหรือชุมชน ได้มีการร่วมกันพิจารณา สภาพปัญหา ค่านิยม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ที่สืบทอดต่อกันมาของหมู่บ้านชุมชน จนได้ข้อตกลงกำหนดข้อปฏิบัติเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร มีระบบและช่องทางการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนรับทราบ เช่น ป้ายประกาศ เอกสารเผยแพร่ ประกาศในที่ประชุม

หออกระจายข่าว เสียงตามสาย และประชาชนยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ในชุมชน ก่อให้เกิดความสงบสุข

ตัวชี้วัดที่ 3 หมู่บ้านหรือชุมชน มีกองทุนเพื่อสวัสดิการของชุมชนเพื่อให้บริการแก่สมาชิก

กลุ่มสวัสดิการ หมายถึง กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนอง ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และการมีส่วนร่วม

บริการสมาชิก หมายถึง กลุ่มสวัสดิการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตของสมาชิก ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น เป็นสิ่งตอบแทนต่างๆ รวมถึงบริการและประโยชน์พิเศษที่กลุ่มจัดให้มีขึ้น เพื่อความพอใจและคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิก หรือรวมทั้งจัดขึ้นเพื่อให้บริการกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากหรือที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เช่น เด็ก เยาวชน คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ ผู้ด้อยโอกาส หรือกลุ่มบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด แบ่งสวัสดิการเป็น

1) สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สวัสดิการต่างๆ เพื่อช่วยให้ฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกและครอบครัวดีขึ้น ได้แก่ บริการที่พักอาศัย บริการอาหารกลางวัน บริการ การรักษาพยาบาล บริการค่าเล่าเรียนบุตร บริการเงินช่วยเหลือบุตร บริการการกู้ยืม และบริการ เงินสะสม

2) สวัสดิการด้านสังคม หมายถึง สวัสดิการต่างๆ เพื่อประโยชน์ทางจิตใจ ความนึกคิด การเพิ่มพูนความรู้ ตลอดจนความสนุกสนานรื่นเริงของสมาชิก เช่น บริการห้องสมุด บริการการศึกษาต่อ และบริการการกีฬาและด้านนันทนาการต่างๆ

ตัวชี้วัดที่ 4 หมู่บ้านหรือชุมชนยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย

หมายถึง ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีความตื่นตัว รู้จักการรักษาหน้าที่ ปฏิบัติตามสิทธิในฐานะการเป็นพลเมืองของประเทศ ใช้เสรีภาพทางการแสดงออกทางการเมือง มีส่วนร่วมในการบริหารงานของหมู่บ้านหรือชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น ให้ข้อมูล รับฟังเหตุผล ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและหลักการความรู้ในการร่วมตัดสินใจ เพื่อส่วนรวม และยอมรับในความเห็นเหตุผลของส่วนใหญ่ มีการแสดงออกต่อกันของคนในครอบครัว อย่างเคารพและเสมอภาค

การพิจารณาให้คะแนนในเกณฑ์การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คูที่ ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ประจำในครัวเรือนนี้รวมกันไม่น้อยกว่า 6 เดือน ไปใช้สิทธิ ในการเลือกตั้งครั้งหลังที่ผ่านมาล่าสุดของการเลือกตั้งที่เกิดขึ้น ทุกประเภท อย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 5 หมู่บ้านหรือชุมชน มีหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน

คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ ของประชาชนที่มีอยู่ และสามารถนำมาประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่า

การปฏิบัติต่อกันและกันของประชาชน อาจนำหลักคำสอนทางศาสนามาใช้หรือนำหลักปฏิบัติที่มาจากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี มาใช้แยกเป็นรายละเอียดแต่ละประเภท เช่น เมตตา กรุณา เสียสละ ซื่อสัตย์ อุดม ฯลฯ เช่น ความเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จโดยหวังประโยชน์ส่วนตน เป็นต้น

เกณฑ์การพิจารณา

1) จากการที่คนในหมู่บ้านหรือชุมชน ได้แสดงออกถึงความศรัทธาในหลักปฏิบัติของศาสนา เข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อการก่อเกิดความเข้าใจในคำสอนของศาสนา สร้างความเชื่อและศรัทธาเพื่อกล่อมเกลาจิตใจให้เหมาะสมกับค่านิยมของสังคม เช่น การเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาที่ชุมชนจัดขึ้น หรือกิจกรรมตามวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำ

2) คนในชุมชนปฏิบัติต่อกันด้วยหลักมนุษยสัมพันธ์ เคารพยกย่อง ให้เกียรติ แสดงออกด้วยท่าทีตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น หรือตามมารยาทไทย เช่น การไหว้ ขอโทษ ขอบุคคล และอื่นๆ ช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันทั้งชุมชน

3) การเสริมแรงให้กับบุคคลที่ทำความดีกระทำตนเป็นแบบอย่างเพื่อสังคม การจัดกิจกรรมเพื่อแสดงการยกย่องเชิดชู เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณให้ทราบและยอมรับโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติของบุคคลอื่นในหมู่บ้านหรือชุมชนต่อไป เช่น การมอบเกียรติบัตร เกียรติคุณ ให้เป็นกรณีพิเศษ หรือจัดเป็นกิจกรรมบุคคลดีเด่นแห่งปีของชุมชน เป็นต้น

4) เมื่อมีเหตุการณ์ที่เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชน ชุมชนมีวิธีการในการบริหารจัดการ จนสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยชุมชนเอง บนพื้นฐานความสัมพันธ์อย่างกลมเกลียว เช่น การใช้ผู้อาวุโสในหมู่บ้านเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

ตัวชี้วัดที่ 6 คนในครอบครัวมีความอบอุ่น ชุมชนมีความปลอดภัย

คนในครอบครัวมีความอบอุ่น หมายถึง ความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านหรือชุมชน มีลักษณะได้มีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากัน (พ่อ แม่ ลูก หรือญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ประจำในบ้านเดียวกัน ได้ทำกิจกรรมภายในครัวเรือนด้วยกัน เช่น รับประทานอาหาร พุดคุย เล่นกีฬา ปรับปรุงที่อยู่อาศัย ปลูกพืชผักสวนครัว และอื่นๆ) เป็นประจำ อย่างน้อย 6 ครั้งต่อปี คนในครัวเรือนให้การเคารพต่อกัน ปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาในครัวเรือน คนในครัวเรือนไม่หนีออกจากบ้าน กรณีที่มีผู้อยู่คนเดียว ถ้าดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หรือได้รับการดูแลให้มีความสุขจึงถือว่าเป็นครัวเรือนอบอุ่น หรือผ่านเกณฑ์ จปฐ. ข้อ 21

ชุมชนมีความปลอดภัย หมายถึง หมู่บ้านหรือชุมชนมีภูมิคุ้มกันในการป้องกันภัย ด้วยกิจกรรมต่างๆ ตามที่ชุมชนเห็นสมควร เพื่อให้หมู่บ้านหรือชุมชนปลอดภัยเสพติด ไม่มีผู้ค้า ผู้เสพได้รับการรักษา ผู้ได้รับการรักษาแล้วไม่กลับไปใช้สารเสพติดอีก รวมทั้ง หมู่บ้านหรือชุมชน มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อให้คนในชุมชนไม่ติดสุรา (ต้องดื่มทุกวัน ขาดไม่ได้ และต้องการในปริมาณเพิ่มขึ้น หรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังปรากฏ เช่น อาการมือสั่น จปฐ. ข้อ 32) ไม่สูบบุหรี่ (จปฐ. ข้อ 33) ไม่ติดการพนัน คือ คนในชุมชน รู้และเข้าใจ ตระหนักในโทษที่เกิดจาก

การเล่นการพนัน และไม่มีพฤติกรรมเล่นการพนันจนเป็นนิสัยทำให้เสียทรัพย์ เป็นหนี้สิน เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 7 คนในชุมชนมีความเชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หมายถึง คนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้รับการเรียนรู้ มีความเข้าใจ ยอมรับและนำหลักการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

หมู่บ้านหรือชุมชน จัดให้มีกิจกรรมในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การถ่ายทอดความรู้โดยนำวิทยากรหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ในชุมชน การจัดการเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการสละและการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสาธิตกิจกรรมต่างๆ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ เพื่อการพึ่งตนเอง

ในระดับครัวเรือน นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในครัวเรือน ด้วยการทำกิจกรรมต่อไปนี้ ครบทุกกิจกรรม

1) กิจกรรมลดรายจ่าย เช่น การทำของใช้เพื่อใช้เอง ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน กิจกรรมตรวจสอบการใช้จ่ายประจำวัน และลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะกับอบายมุข

2) กิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น การแปรรูป พัฒนาผลิตภัณฑ์ กิจกรรมเสริมรายได้ ลดต้นทุนการผลิตในกิจกรรมของครัวเรือน เลือกใช้วิชาการ เครื่องมือที่สามารถเรียนรู้ ใช้งานได้เหมาะสมกับกิจกรรมและไม่กระทบกับฐานะทางเศรษฐกิจ สำหรับช่วยในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างผลผลิตและผ่อนแรง

3) กิจกรรมการประหยัด มีการแบ่งรายได้เพื่อการสะสมทุนของครัวเรือนในรูปแบบต่างๆ หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนต่างๆ ของชุมชน

4) กิจกรรมการเรียนรู้ การทบทวนและเพิ่มพูนความรู้ ความเชี่ยวชาญในงาน การอาชีพที่ทำประจำวัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครัวเรือนที่มีกิจกรรม อาชีพคล้ายกัน เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาและเพิ่มประสิทธิภาพ รวมถึงการเรียนรู้ปรัชญา ความเป็นมา ค่านิยม ธรรมเนียมของชุมชน

5) กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในบริเวณบ้านให้สะอาดเรียบร้อย ป้องกันการเกิดโรคระบาด ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับหรือพืชพันธุ์ไม้ที่ครัวเรือนต้องการอย่างร่มรื่น สวยงาม ได้รับประโยชน์ การตัดแปลงวัสดุ วัตถุดิบทางธรรมชาติ เพื่อใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ รวมทั้งเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน ที่เป็นกิจกรรมของส่วนรวมอยู่เสมอ

6) การแบ่งปัน เอื้ออารี ทั้งกับคนในครัวเรือนและเพื่อนบ้าน สละสิ่งของแบ่งปันของเหลือกินเหลือใช้ สละแรงงาน ความรู้ความสามารถ ช่วยเหลืองานของกันและกัน โดยไม่มุ่งหวังสิ่งตอบแทน

ตัวชี้วัดที่ 8 ครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

หมายถึง การบันทึกรายการและจำนวนเงิน ส่วนที่เป็นรายรับและรายการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครัวเรือน หรือเป็นของบุคคลเป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นการจดบันทึกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน พร้อมทั้งสรุปผลเพื่อเป็นสถิติเปรียบเทียบ เพื่อใช้ในการพิจารณาถึงสมดุลของครัวเรือน พฤติกรรมการใช้จ่ายที่เป็นภัยต่อการดำเนินชีวิต เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดแนวทางการใช้จ่ายของครอบครัวอย่างพอประมาณ และสามารถนำข้อมูลจากทุกครัวเรือนมาสรุปผลเป็นภาพรวมของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำ และปรับปรุงแผนชุมชน เพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนได้ด้วย

ตัวชี้วัดที่ 9 หมู่บ้านหรือชุมชนมีกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้

หมายถึง ครัวเรือนในหมู่บ้านหรือชุมชน มีกิจกรรมเพื่อการลดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น การดัดแปลงการผลิตของกิน ของใช้ หรือเลือกใช้สิ่งของที่มีอยู่ในครัวเรือนมาใช้ทดแทน หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการทำให้รายจ่ายลดลง รวมถึงการนำของเหลือกิน เหลือใช้มาแปรรูป ดัดแปลง แต่งเติม เพื่อเพิ่มมูลค่า สร้างราคา สามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมของครอบครัวได้

ตัวชี้วัดที่ 10 หมู่บ้านหรือชุมชน มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของหมู่บ้าน

อาชีพหลัก หมายถึง หมู่บ้านหรือชุมชนประกอบอาชีพใดใด ที่ทำรายได้ให้แก่ครัวเรือนของประชาชนสูงสุด หรือเป็นอาชีพที่ประชาชนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานในรอบปีที่แล้วมากกว่าอาชีพอื่น เช่น การปลูกไม้ผลเพื่อการค้า หมายถึง การทำสวนไม้ผลเป็นอาชีพหลัก และปลูกปริมาณมาก เพื่อจำหน่ายผลผลิตเป็นรายได้หลัก เช่น การทำสวนส้ม ลิ้นจี่ ลำไยและมะขาม เป็นต้น

กลุ่มหรือองค์กร หมายถึง คนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีการกระทำต่อกัน หรือมีการพบปะสังสรรค์กัน และมีความรู้สึกผูกพันร่วมกัน มีโครงสร้าง มีการจัดลำดับตำแหน่งหรือสถานภาพของสมาชิกอื่นในกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันหรือการติดต่อระหว่างกัน มีบรรทัดฐานหรือกฎระเบียบของการประพฤติปฏิบัติ มีค่านิยม ทัศนคติบางอย่างร่วมกัน มีกิจกรรมเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และคงความสัมพันธ์และดำเนินกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่ง

การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพหลัก คือ การที่ชุมชนจัดให้มีการรวมกลุ่มประชาชนในชุมชนที่มีอาชีพหลัก เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาระบบการผลิต การเอื้ออำนวยปัจจัยการผลิต โดยมีผลต่อประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพหลัก เช่น การรวมกลุ่มกันผลิตน้ำตาลจากมะพร้าว โดยประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพทำสวนมะพร้าว และใช้กลุ่มเป็นศูนย์กลางในการร่วมผลิต ใช้อุปกรณ์ ใช้แรงงานร่วมกัน ช่วยกันคิดหาวิธีการในการลดต้นทุน และเพิ่มคุณภาพ พร้อมทั้งรวมกันขายเพื่อการประกันราคา และเป็นการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาเพื่อการสืบทอดอาชีพหลักของชุมชนสู่คนรุ่นหลังด้วย

ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนจะได้ประโยชน์ก็ต่อเมื่อ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ และกลุ่มได้จัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาทักษะ ฝีมือ ความรู้หรือส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก เช่น การฝึกสอนทักษะอาชีพ การแข่งขันการตัดแปลงผลผลิต ฯลฯ

ตัวชี้วัดที่ 11 หมู่บ้านหรือชุมชน มีการออมที่มีหลายรูปแบบ

การออม หมายถึง การประหยัด การเก็บหอมรอมริบ การถนอม และการสงวน สิ่งที่จะประหยัดหรือเก็บหอมรอมริบ ได้แก่ ทรัพย์สินเงินทอง การใช้สิ่งมีค่ามีคุณทั้งหลายอย่างระมัดระวัง อย่างไม่ประมาท อย่างมีเหตุมีผล ทั้งในตนและนอกตน การออมมิได้มุ่งที่ออมเงินอย่างเดียว แต่หมายถึง การออมชีวิตตนเอง และปัจจัยในการดำรงชีพทุกอย่าง การออมจะเกิดได้ก็เพราะคนได้รับการศึกษาเรียนรู้ ให้ความสำคัญ ความจำเป็น และได้รับผลหรือคุณประโยชน์ที่เกิดจากการออม เมื่อเวลาผ่านไป เกิดการคิดได้ ทำได้เอง และสอนผู้อื่นต่อไป การออมจึงเป็นเรื่องของการศึกษา การพัฒนาชีวิตของคนลักษณะหนึ่ง คือ การฝึกให้รู้ ให้คิด และให้ทำในสิ่งดีมีประโยชน์ นอกจากการออมเงินแล้ว ยังรวมถึงการออมทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าไม้ แหล่งน้ำ แหล่งดิน เพื่อใช้เป็นแหล่งบำรุงรักษาชีวิตของคนในชุมชนด้วย

ดังนั้นการออม จึงเป็นการกระทำของประชาชนในชุมชน ในการจัดการกับรายได้ ที่เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ และนำส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ซึ่งไม่ได้ถูกใช้สอยไปเก็บไว้ในรูปแบบ สถานที่ต่างๆ เช่น กระจุกออมสิน สลากออมสิน ฝากธนาคาร กรมพันธบัตรประกันชีวิต แบบสะสมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สหกรณ์ กองทุนทางการเงินต่างๆ หรือรูปแบบอื่นที่เป็น การออมเงิน ฯลฯ หรือชุมชนมีกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดเป็นสวัสดิการระยะยาว เช่น ครั้วเรือนต้องปลูกต้นไม้ เมื่อมีเด็กเกิดใหม่ จำนวนหนึ่งในป่าส่วนกลาง โดยครั้วเรือนสามารถนำไม้ในป่ามาใช้งานได้ก็ต่อเมื่อเด็กคนนั้นอายุครบ 20 ปี เมื่อแต่งงานต้องการจะสร้างบ้านแยกครอบครัวใหม่ ในจำนวนที่ตกลงกัน ซึ่งอาจน้อยกว่าจำนวนที่ปลูก เป็นการออมป่าไว้ใช้ประโยชน์จากไม้ เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ 12 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการดำเนินการสร้างรายได้ในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการด้วยหลักสามัคคีธรรมของชุมชน โดยชุมชน ในการผลิตสินค้า การให้บริการและอื่นๆ เพื่อการเรียนรู้ การพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ด้วยการนำทุนของชุมชนมาดำเนินการเพื่อสร้างรายได้ โดยใช้รูปแบบการจัดการที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นิติบุคคล ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นกิจกรรมของชุมชนที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 13 หมู่บ้านมีระบบฐานข้อมูลชุมชน

หมายถึง ชุมชนมีข้อมูลที่ดี และระบบการนำมาใช้ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงเพื่อใช้ประโยชน์ได้ ควรเป็นข้อมูลที่มีคุณลักษณะดังนี้

- 1) ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ (accuracy)
- 2) ข้อมูลตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (relevancy)

3) ข้อมูลมีความทันสมัย (timeliness)

ทั้งนี้ การจะได้ข้อมูลที่ตีมาใช้งานในชุมชนนั้น ขึ้นกับวิธีการที่ใช้ในการควบคุมข้อมูลนำเข้า คือ การสร้างแบบสำรวจ การจัดเก็บ การรวบรวมข้อมูล ทันท่วงที เพื่อการใช้งานข้อมูลที่ทันสมัยและการควบคุมการประมวลผล คือ การคำนวณ ประมวลผล การวิเคราะห์ จำแนกแยกกลุ่ม การควบคุมข้อมูลนำเข้า และการควบคุมการประมวลผล เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลนำเข้ามีความถูกต้อง เป็นข้อมูลที่ทันสมัย ซึ่งจะมีผลต่อการประมวลผลได้น่าเชื่อถือด้วย เพื่อให้ผู้ใช้นำเอาผลลัพธ์ที่ได้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา เป็นข้อมูลที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ ใช้อย่างทั่วๆ ไป ทุกพื้นที่ ข้อมูลของหน่วยงาน เช่น จปฐ. กชช 2 ค บัญชีรับ-จ่าย คริวเรือน ข้อมูลด้านการเกษตร ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การตลาด หรืออาจเป็นข้อมูลที่หมู่บ้านหรือชุมชนจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อใช้ประโยชน์ตามสถานการณ์

ดังนั้น การดำเนินงานของหมู่บ้านหรือชุมชน จึงพิจารณาถึงระบบการจัดเก็บ ต้องทำทุกขั้นตอน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การเตรียมการ มีการประชุมสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ให้เกิดความเข้าใจตรงกันในเรื่องเนื้อหาของแบบสำรวจ รูปแบบ วิธีการจัดเก็บ บทบาทของอาสาสมัครผู้จัดเก็บ สำรวจข้อมูล

2) การจัดเก็บ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและแบ่งงานกันทำ พร้อมทั้งช่วยตรวจสอบข้อมูลไปพร้อมกัน จึงควรเป็นอาสาสมัครในชุมชน

3) การคำนวณและประมวลผล รูปแบบที่คนในชุมชนสามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมได้หรือการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ช่วย

4) การประชาสัมพันธ์เพื่อรับรองผล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่สำรวจ และประมวลผลได้ มาแจ้งให้กับประชาชนในชุมชนทราบ เพื่อตรวจสอบ รับรองผล และเป็นการรับรู้ถึงสภาพของชุมชนร่วมกัน เป็นจุดเริ่มในการเรียนรู้ศักยภาพของชุมชนไปใช้แก้ปัญหาพัฒนาต่อไป

5) บันทึก จัดเก็บข้อมูลเพื่อพร้อมสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ และจัดทำสำเนาข้อมูล จัดเก็บไว้ที่ศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้านหรือชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 14 หมู่บ้านหรือชุมชน มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนชุมชน

การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนชุมชน หมายถึง การบริหารจัดการของหมู่บ้านหรือชุมชน บนพื้นฐานความรู้และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ โดยการจัดการประชุมประชาคมในหมู่บ้านหรือชุมชน แล้วนำข้อมูลของจากระบบฐานข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ คาดหมายเหตุการณ์ เพื่อการคิดตัดสินใจ กำหนดเป็นเป้าหมายทิศทาง เลือกแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา ทั้งนี้ ข้อมูลสามารถใช้ในการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ใช้ทำแผนพัฒนากลุ่มและองค์กรที่มีอยู่ในชุมชน หรือเครือข่ายของชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการกิจกรรมในแผนชุมชน ด้วยการรับผิดชอบการบริหารจัดการกิจกรรมจากแผนให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง อาจแบ่งงานกันรับผิดชอบในการประสานหาความสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ จนกิจกรรมดำเนินไปได้

ตัวชี้วัดที่ 15 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มบุคคลในท้องถิ่น รวมถึงงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ภูมิปัญญาประเภทองค์ความรู้ของกลุ่มบุคคลท้องถิ่น เช่น การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม การผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร การผลิตผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ และการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ หิน โลหะ แก้ว เซรามิก ดินเผา เครื่องหนัง เป็นต้น

2) ภูมิปัญญาประเภทงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น เรื่องเล่าพื้นบ้าน กวีนิพนธ์พื้นบ้าน ปริศนาพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การฟ้อนรำพื้นบ้าน ละครพื้นบ้าน จิตรกรรมพื้นบ้าน ประติมากรรมพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน และสิ่งทอพื้นบ้าน เป็นต้น

หมู่บ้านชุมชนต้องจัดกระบวนการดังนี้ ทุกขั้นตอน ค้นหา สืบค้น จัดบันทึก รวบรวมความรู้ ภูมิปัญญา จัดเป็นหมวดหมู่ จัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดและสืบทอด การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชน ปรับปรุงให้เกิดความเข้าใจงาน สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้งานเพื่อเพิ่มคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่า เช่น การถ่ายทอดการจักสารไม้ไผ่ให้กับเยาวชน แล้วสามารถปรับปรุงรูปแบบเป็นเครื่องใช้ชนิดอื่นๆ เช่น โคมไฟ แจกัน หรือการเผยแพร่วิธีใช้พืชสมุนไพร นำไปสู่การปรับปรุง ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ รูปแบบต่างๆ เช่น เป็นเจล เป็นของเหลว เป็นแคปซูล เพื่อให้ใช้สะดวก มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือมีการบันทึกภูมิปัญญาเป็นชุดความรู้เก็บไว้ที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ฯลฯ

ตัวชี้วัดที่ 16 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่เหมาะสมในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ มีความชำนาญ ภูมิปัญญาเฉพาะด้าน อาจเป็นบ้านพัก พื้นที่ปฏิบัติงาน สวน ไร่ นา แปลงทดลอง ลานกลางบ้าน เป็นต้น

ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่ชุมชนใช้เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ของชุมชน เพื่อสร้างโอกาสและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยมและเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการสร้างนิสัยการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิต ดำเนินการโดยประชาชนเพื่อประชาชนหวังผลการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ชุมชนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ หมายถึง ชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นความรู้ มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ในชุมชนเป็นประจำ สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ตัวอย่าง ตัวแบบ ในด้านกระบวนการพัฒนา การบริหารจัดการ วิธีการทำงานที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในการคาดหมายเหตุการณ์ด้วยความรู้ หมู่บ้านควรมีการจัดสถานที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้คนในและคนนอกหมู่บ้านได้ค้นคว้าหาความรู้ เรียนรู้ รวบรวมองค์ความรู้และใช้ความรู้ในการดำรงชีวิต และเป็นแบบอย่างในการขยายความรู้สู่สังคมภายนอก และมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ให้แก่คนในและนอกหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดที่ 17 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของหมู่บ้านหรือชุมชน

เทคโนโลยี หมายถึง การประยุกต์เอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ อาจเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจักรกล อุตสาหกรรม การเกษตร เครื่องใช้สำหรับการทำให้การประกอบอาชีพง่ายขึ้น

การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ โดยคนในชุมชนหรือนอกชุมชน คือการจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ในการปรับประยุกต์ ใช้งานหรือสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ หรือเรียนรู้ร่วมกันในการทดลองใช้ความรู้ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ดัดแปลงเพื่อใช้ให้เหมาะกับงานประจำ ซึ่งอาจเป็นการฝึกอบรม การจัดการประชุมเฉพาะด้าน การถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ ในชุมชน กิจกรรมการสาธิต การเรียนรู้จากเครือข่ายทั้งในและนอกชุมชน

เทคโนโลยีที่เหมาะสม จะต้องไม่เป็นต้นทุนที่สูงเกินความสามารถของครัวเรือนที่จะมีไว้ใช้ได้ และต้องไม่ส่งผลให้เดือดร้อนต่อฐานะทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งนำไปใช้งานอย่างเหมาะสม คือเพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับการประกอบกิจการประจำของครัวเรือนอย่างคุ้มค่า

ตัวชี้วัดที่ 18 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา

เครือข่าย หมายถึง การประสานงานรูปแบบหนึ่งที่โยงใยการทำงานของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มองค์กรหลายองค์กร ซึ่งมีทรัพยากร มีเป้าหมาย มีกลุ่มสมาชิกของตนเอง ที่มีความคิด มีปัญหา มีความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกันหรือคล้ายกัน มาติดต่อประสานงานแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง มีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ เท่าเทียมกัน ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการในเรื่องนั้นๆ โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน เคารพซึ่งกันและกัน มากกว่าการเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้มีอำนาจสั่งการ การติดต่ออาจทำได้ทั้งที่ผ่านศูนย์กลางแม่ข่ายหรือแกนนำ หรืออาจจะไม่มีแม่ข่ายหรือแกนนำแต่จะทำการติดต่อโดยตรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งจะมีเป็นการจัดโครงสร้าง มีรูปแบบที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ โดยที่อาจมีรูปแบบการรวมตัวแบบหลวมๆ เฉพาะกิจ ตามความจำเป็นหรือเป็นโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ชัดเจนก็ได้

การรวมตัวกันของกลุ่ม องค์กรต่างๆ ทั้งที่อยู่ในชุมชนและจากภายนอกชุมชน เพื่อประสานงานและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา งาน อาจโดยวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การทำกิจกรรมร่วมกัน การขยายกิจกรรม การให้การสนับสนุนด้านวิชาการ เงินลงทุน หรืออื่นๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา กลุ่ม องค์กรในเครือข่าย ให้มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ต้องมีผู้ประสานงาน รับผิดชอบ

ร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม องค์กรเครือข่าย และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เช่น เครือข่ายกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต เครือข่ายหมู่บ้าน กข.คจ. เครือข่ายพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ในการพัฒนาที่รวดเร็วและมีพลังในการทำงานให้เกิด การเปลี่ยนแปลงสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างรวดเร็ว หมู่บ้านหรือชุมชนจึงต้องมีกระบวนการเชื่อมโยง เครือข่ายหน่วยงาน องค์กร สถาบัน ทั้งในระดับกลุ่มและหรือระดับหมู่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสาร ประสานงานและทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมร่วมกัน กิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การอบรมสร้างความรู้ให้กันและกัน การทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ความชำนาญ ร่วมกัน ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ และหลากหลายรูปแบบ

ตัวชี้วัดที่ 19 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการปฏิบัติตามหลักการของการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของคนในหมู่บ้านหรือชุมชน มีความรู้ ที่จะคิดเป็น มีความสามารถที่ดำเนินชีวิตด้วยกิจกรรมที่ครัวเรือนกระทำได้ด้วยตัวเองอย่างสมดุล พอประมาณ พอดีในชีวิต คือจัดชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งต่างๆ อย่างเหมาะสม ทั้งกับคน สังคม สิ่งแวดล้อม ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เพื่อสร้างกิจกรรมสำหรับความมั่นคงในชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ไม่จำเป็นต้องอาศัยคนอื่นมากเกินไป สามารถที่จะคิด ตัดสินใจที่จะกระทำการใดใดเพื่อความสุข ของตนเอง ครอบครัว และสังคม อย่างอิสระ หมู่บ้านหรือชุมชนจะส่งเสริมการคิดได้ ทำเป็น แก้ปัญหา ร่วมกันของคนในชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง รู้สภาพของชุมชนจากข้อมูล ของชุมชนที่คนในชุมชนช่วยกันค้นหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย เลือกกิจกรรมเพื่อการ พัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหาร่วมกันของคนทั้งชุมชน ที่ชุมชนคิดและดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งอาจขอรับ ความรู้ วิธีการจากภายนอกได้ เช่น กระบวนการแผนชุมชน หรือกิจกรรมอื่นที่จะทำให้ผู้คิด เกิดการ ทำงานและแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง

ตัวชี้วัดที่ 20 หมู่บ้านหรือชุมชนมีจิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายความว่าความร่วมกันทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือมีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ใช้แล้วหมดไปหรือใช้แล้วไม่หมดไปก็ตาม เช่น อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ทะเลสาบ ทะเล มหาสมุทร พืชพันธุ์สัตว์ต่างๆ ภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ และอื่นๆ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะมนุษย์ เป็นตัวการสำคัญยิ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง ทั้งในทางเสริมสร้างและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านหรือชุมชนจะต้องชักชวนสร้างความรู้ สร้างจิตสำนึกรัก เพื่อรักษา และ ความตระหนักในการมีอยู่และนำมาใช้งานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ ให้กับคนในชุมชน ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน การนำผู้ที่มีความรู้และ ประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาให้ความรู้ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูต่างๆ เช่น การสำรวจพันธุ์ไม้ สมุนไพร ตรวจสอบสภาพพื้นที่ ตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำ

หรือการให้ความรู้ผ่านช่องทางต่างๆ ที่ชุมชนมีและใช้ เช่น หอกระจายข่าว เสียงตามสาย การประชุม ประจำเดือน ฯลฯ ทั้งนี้ หมู่บ้านหรือชุมชนต้องจัดให้มีแผนในการอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู สภาพของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อการใช้งานอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ 21 หมู่บ้านหรือชุมชนมีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านหรือชุมชน มีกลุ่มหรือองค์กรที่คนในหมู่บ้านร่วมกันทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพื่อการบริหารจัดการยึดหลักการมีส่วนร่วม เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ รักษาน้ำฯ ป่าชุมชนต้นน้ำ กลุ่มจัดการขยะ กลุ่มอนุรักษ์ดิน เป็นต้น

หมู่บ้าน/ชุมชน มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร มีการทำกิจกรรมร่วมกันของแต่ละกลุ่มทั้งในและนอกหมู่บ้านหรือ ชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 22 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

พลังงานทดแทน โดยทั่วไปหมายถึงพลังงานที่มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ และสามารถทดแทนพลังงานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน อย่างเช่น ปิโตเลียม หรือถ่านหิน ได้อย่างไม่จำกัด หรืออาจ เป็นแหล่งพลังงานที่ใช้แล้วสามารถหมุนเวียนมาใช้ได้อีก เรียกว่า พลังงานหมุนเวียน ตัวอย่างพลังงาน ทดแทนที่สำคัญ เช่น แสงอาทิตย์ ลม คลื่นทะเล กระแสน้ำ ความร้อนจากใต้ผิวโลก พลังงานจาก กระบวนการชีวภาพ เช่น ปอก๊าซชีวภาพ เชื้อเพลิงจากพืช หรือไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้ว

หมู่บ้านหรือชุมชนมีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ของพลังงานทดแทน การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ทดสอบ พัฒนา และสาธิต ให้ประชาชนเลือกใช้ ตลอดจนส่งเสริมและเผยแพร่พลังงาน ทดแทน ซึ่งเป็นพลังงานที่สะอาด ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นแหล่งพลังงานที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้มีการผลิต และการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย มีความเหมาะสมทั้งทางด้านเทคนิค เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและสังคม ยังรวมถึงการพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์เพื่อการใช้งานที่มี ประสิทธิภาพสูงสุดด้วย

หมู่บ้านหรือชุมชน จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ สร้างจิตสำนึกการใช้พลังงานอย่าง พอประมาณ ในครัวเรือนสามารถดำเนินการได้เอง เช่น การลดการใช้พลังงานไฟฟ้า เช่น การเปลี่ยน หลอดไฟฟ้าเป็นแบบประหยัดพลังงาน การปิดไฟฟ้าที่ไม่จำเป็น ปรับซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้พลังงานมาก การลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิง เช่น สูบน้ำด้วยการใช้กังหันลม หรือพลังงานจากแรงคน การเดิน การใช้จักรยานแทนรถยนต์ในการเดินทางที่ระยะทางไม่ไกล หรือการประหยัดพลังงานในรูปแบบอื่น ที่มีผลต่อสังคมอื่นๆ เช่น ประหยัดการใช้น้ำประปา สามารถช่วยชาติลดการใช้ไฟฟ้าหรือน้ำมันในการผลิต น้ำประปาได้ เป็นต้น การผลิตและใช้พลังงานในรูปแบบอื่นๆ เช่น การผลิตพลังงานจากสัตว์จากพืช ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งหมู่บ้านหรือชุมชนอาจจัดการรณรงค์การประหยัดพลังงาน เป็นกิจกรรมประจำปี หรือกิจกรรมในวันสำคัญเพื่อส่งเสริมการลดการใช้พลังงาน เช่น การปิดไฟฟ้าพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน ในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อให้เห็นคุณค่าของพลังงาน หรือกิจกรรมอื่นที่ร่วมกันทำทั้งหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดที่ 23 หมู่บ้านหรือชุมชนมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หมู่บ้านมีกระบวนการเรียนรู้ มีการพัฒนาและบริหารจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์
จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืน มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืน เช่น หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
เชิงเกษตร อนุรักษ์ ด้วยการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา
ที่เป็นของชุมชน ตัวอย่างเช่น ชุมชนมีป่าของชุมชน และคนในชุมชนอาศัยผลิตภัณฑ์จากป่ามาใช้อุปโภค
บริโภค หมู่บ้านหรือชุมชนจึงจัดการออกกฎ ระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่า มีการบำรุงรักษา เว้นช่วง
การเข้าไปทำประโยชน์ นำผลผลิตจากป่ามาเปลี่ยนสภาพเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีราคามีมูลค่าเพิ่มรายได้
เป็นต้น หรือชุมชนที่มีสถานที่ ทักษะสภาพสวยงามเหมาะแก่การหย่อนใจ หรือเหมาะแก่การฟื้นฟูสุขภาพ
ร่างกาย ชุมชนก็บริหารจัดการให้เป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือชุมชนเพื่อการพักผ่อน
หย่อนใจอื่นๆ ตามพื้นฐานภูมิสังคมในแต่ละชุมชน หรือการนำวิถีปฏิบัติในธรรมชาติของชุมชนมาเพื่อ
การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำส้มควันไม้ ฯลฯ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2556)

2.5 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้นำชุมชนถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาท
สำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อประสานงาน รวมทั้งเป็นหลักในการนำพาประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนา
หมู่บ้านสู่ความยั่งยืน ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมาอย่าง
ต่อเนื่อง มีผู้นำชุมชนที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนผู้นำชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตำบล	จำนวนผู้นำชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง				รวม
	กำนัน	สารวัตรกำนัน	ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน	
สามร้อยยอด	1	1	8	27	37
ศิลาลอย	1	1	8	27	37
ศาลาล้อย	1	1	7	24	33
ไร่เก่า	1	1	7	24	33
ไร่ใหม่	1	1	6	21	29
รวม	5	5	36	123	169

รวมผู้นำชุมชนทั้งสิ้น จำนวน 169 คน

การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอสามร้อยยอด นอกจากจะมีกรมการพัฒนาชุมชนแล้ว ยังมีหน่วยงานราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการเกษตร การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ เข้ามาร่วมดำเนินการเพื่อเป็นการพัฒนาขยายผลวิถีชีวิตประชาชนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการจัดอบรม ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสนับสนุนความรู้ทางวิชาการในด้านต่างๆ แก่ผู้นำชุมชน เพื่อนำไปขยายผล เผยแพร่กิจกรรม การใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านของตน ซึ่งมีการดำเนินการใน 3 มิติ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด, 2561) ดังนี้

1) มิติด้านสังคม โดยการอบรมผู้นำชุมชนเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งให้เป็นสังคมที่มีความเอื้ออารีต่อกัน ลดความขัดแย้งแบ่งฝ่าย มีความสมานฉันท์ในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน การอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชน โดยใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยใช้เกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.)

2) มิติด้านเศรษฐกิจ โดยการอบรมผู้นำชุมชนให้ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานราก เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการขยายโอกาสของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (OTOP) รวมถึงต้องทำให้มีมาตรฐาน ผู้บริโภคปลอดภัย ผู้ผลิตปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมปลอดภัย อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังสนับสนุนเงินทุนให้แก่หมู่บ้าน เช่น กองทุนหมู่บ้าน และอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในการส่งเสริมแหล่งเงินทุนในชุมชน โดยการพัฒนาให้เป็นสถาบันการเงินชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน หนี้ในระบบ และสร้างสวัสดิการของชุมชน

3) มิติด้านความมั่นคง โดยการอบรมผู้นำชุมชนให้สามารถเป็นต้นแบบในการขยายแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของสมาชิกในชุมชน อบรมเชิงปฏิบัติการในการเสริมสร้างความรู้ หาเทคนิคในการบริหารจัดการชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดความเข้มแข็งและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และการอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกป้องกันการทุจริตและประพฤตินอกรอบของผู้นำชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านของตน

2.6 ข้อมูลแหล่งวิจัย : อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.6.1 ประวัติอำเภอสามร้อยยอด

ท้องที่อำเภอสามร้อยยอดเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอปราณบุรีและอำเภอกุยบุรี ในครั้งแรกทางราชการได้แบ่งพื้นที่ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย และตำบลไร่เก่า จากอำเภอปราณบุรี ออกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอสามร้อยยอด ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ปีเดียวกัน

ต่อมาในวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2538 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งตำบลศาลาลัยขึ้น โดยแบ่งพื้นที่ 6 หมู่บ้าน จากตำบลไร่เก่า และได้มีพระราชกฤษฎีกาโอนตำบลไร่ใหม่ จากอำเภอกุยบุรีมาอยู่ในเขตการปกครองของทางกิ่งอำเภอ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539

ในที่สุดก็ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็น อำเภอสามร้อยยอด ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ปีเดียวกัน (วลัยลักษณ์ มูลมิตรณ์, 2561)

2.6.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอสามร้อยยอดตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอปราณบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกุยบุรี และเขตตะนาวศรี (ประเทศพม่า)
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตะนาวศรี (ประเทศพม่า)

2.6.3 การแบ่งเขตการปกครอง

1) การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอสามร้อยยอด แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 5 ตำบล 41 หมู่บ้าน ดังนี้

- ตำบลสามร้อยยอด 9 หมู่บ้าน
- ตำบลศิลาลอย 9 หมู่บ้าน
- ตำบลไร่เก่า 8 หมู่บ้าน
- ตำบลศาลาลัย 8 หมู่บ้าน
- ตำบลไร่ใหม่ 7 หมู่บ้าน

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนหมู่บ้าน และรายชื่อหมู่บ้านในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมู่ที่	รายชื่อหมู่บ้านในอำเภอสามร้อยยอด				
	ตำบลสามร้อยยอด	ตำบลศิลาลอย	ตำบลศาลาลัย	ตำบลไร่เก่า	ตำบลไร่ใหม่
1	ใหม่	ห้วยขวาง	เนินกรวด	ตาลเจ็ดยอด	ชุกมะค่า
2	หนองข้าวเหนียว	นาปุม	ทุ่งเคล็ด	สามร้อยยอด	สิบสองหุ้น
3	พุใหญ่	หนองคาง	หนองเป่าปี	ตลาดไร่เก่า	หนองแก
4	พุน้อย	หนองหญ้าปล้อง	ศาลาลัย	ไร่ดินทอง	หนองจิก
5	หัวตาลแถว	ลาดวิถึ	หนองน้ำกลัด	ห้วยขมิ้น	เกาะไผ่
6	ดอนเตาเหล็ก	เขาโป่ง	หนองไพรวัลย์	หนองไทร	ไร่ใหม่
7	หุบตาโคตร	หนองกลางดง	ต้นไทร	หนองจิก (เนินพะยอม)	วังไทร
8	บางปู	เกาะนาน้อย	ป่าหมาก	ไร่เจริญ	-
9	หนองใหญ่	เขาน้อยห้วยตามา	-	-	-
รวม	9	9	8	8	7

รวม 5 ตำบล จำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 41 หมู่บ้าน

2) การปกครองส่วนท้องถิ่น

พื้นที่อำเภอสามร้อยยอด แบ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 7 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลตำบลไร่ใหม่ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลไร่ใหม่ (รวมทั้งบางส่วนของตำบลสามกระหายในเขตอำเภอกุยบุรีด้วย)
- เทศบาลตำบลไร่เก่า ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลไร่เก่าและบางส่วนของตำบลศาลาลัย
- องค์การบริหารส่วนตำบลสามร้อยยอด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสามร้อยยอดทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาลอย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลศิลาลอยทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลไร่เก่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไร่เก่า (นอกเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า)
- องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลศาลาลัย (นอกเขตเทศบาลตำบลไร่เก่า)
- องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไร่ใหม่ (นอกเขตเทศบาลตำบลไร่ใหม่)

3) การปกครองท้องที่

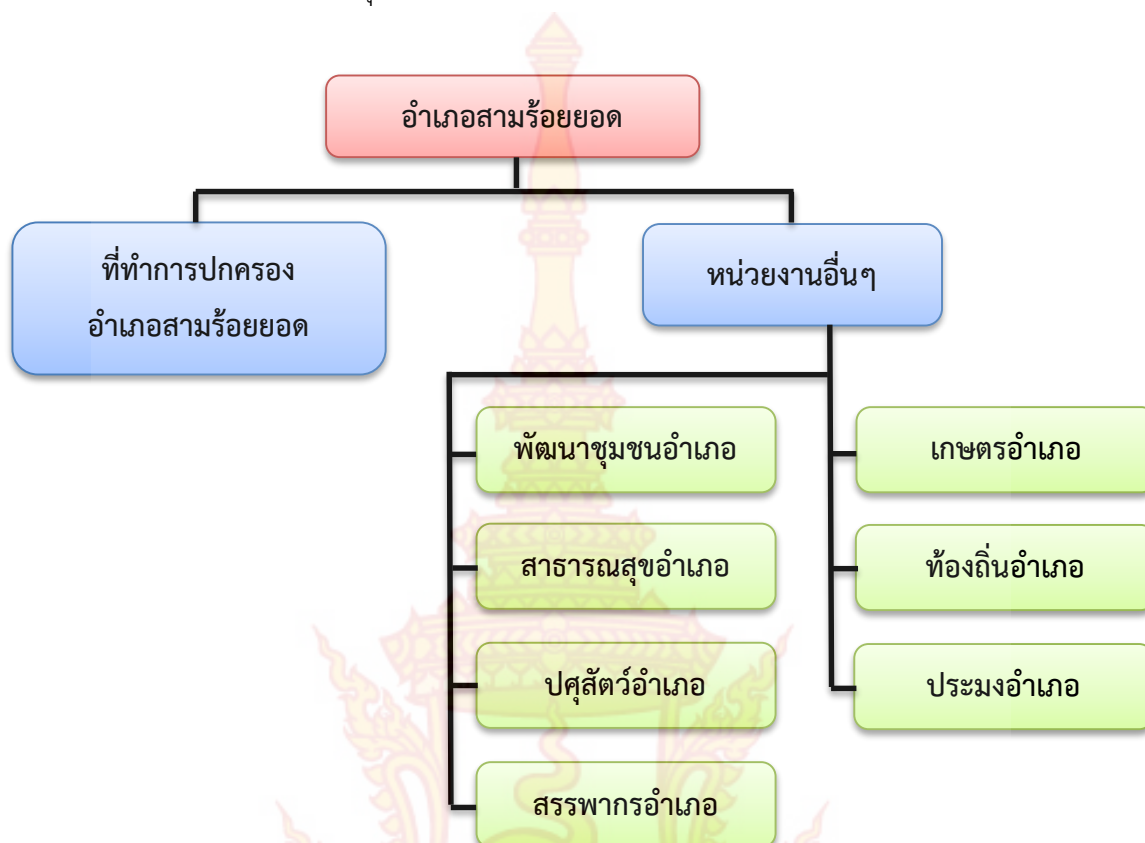
การปกครองท้องที่ เป็นการปกครองภายในตำบลของพื้นที่อำเภอสามร้อยยอดที่ประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตกำนัน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่คอยดูแลความสงบเรียบร้อยของแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นๆ ของอำเภอสามร้อยยอด ซึ่งมีผู้นำชุมชนในการปกครองท้องที่ 5 ตำบล ดังนี้

ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนผู้นำชุมชนในการปกครองท้องที่อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตำบล	จำนวนผู้นำชุมชนในการปกครองท้องที่					รวม
	กำนัน	สารวัตกำนัน	แพทย์ประจำตำบล	ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	
สามร้อยยอด	1	1	1	8	27	38
ศิลาลอย	1	1	1	8	27	38
ศาลาลัย	1	1	1	7	24	34
ไร่เก่า	1	1	1	7	24	34
ไร่ใหม่	1	1	1	6	21	30
รวม	5	5	5	36	123	174

รวมผู้นำชุมชนทั้งสิ้น จำนวน 174 คน

2.6.4 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด

ภาพที่ 2.2 แสดงโครงสร้างหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ณ ที่ว่าการอำเภอสามร้อยยอด

ภาพที่ 2.3 แสดงโครงสร้างของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีที่ตั้งสำนักงานอยู่ ณ ที่ว่าการอำเภอสามร้อยยอด เป็นหน่วยงานในส่วนภูมิภาคปฏิบัติงานในพื้นที่ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดูแลพื้นที่อำเภอสามร้อยยอด จำนวน 5 ตำบล 41 หมู่บ้าน เป็นหน่วยงานของรัฐในการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้าง

พลังชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน บริหารงานพัฒนาชุมชน ตามภารกิจหลักของกรมการพัฒนาชุมชน และบริหารการพัฒนาอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำเภอ ตลอดจนบูรณาการกิจกรรมโครงการและแผนการทำงาน โดยอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ มีดังต่อไปนี้

1) จัดทำยุทธศาสตร์และกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนระดับอำเภอ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาของอำเภอและจังหวัด

2) บริหารงานพัฒนาชุมชนอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำเภอ ภารกิจหลักของกรมการพัฒนาชุมชนและบริหารการพัฒนาอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำเภอ ตลอดจนบูรณาการกิจกรรมโครงการ แผนงานและการทำงานให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์รัฐบาล กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน กลุ่มจังหวัดและจังหวัด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

3) ศึกษา วิเคราะห์ พัฒนา ปรับปรุงวิธีการทำงานพัฒนาชุมชนตามกรอบแนวทางที่กำหนดให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

4) สนับสนุน ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ผู้นำชุมชน กลุ่ม องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน ในการบริหารจัดการชุมชน การจัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน แผนชุมชน การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนามาตรฐานการพัฒนาชุมชน การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ การส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชนและอาชีพ การส่งเสริมและพัฒนาทุนชุมชน องค์กรการเงินชุมชน กองทุนชุมชน ตลอดจนการบริหารจัดการทุนชุมชนในระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ทั้งทางด้านวิชาการและการปฏิบัติงานแก่หน่วยงาน ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

5) ศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาวิธีการจัดทำระบบสารสนเทศชุมชน ตามกรอบแนวทางที่กำหนดให้เหมาะสมกับพื้นที่และชุมชน บริหารจัดการและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศชุมชนระดับอำเภอ จัดทำข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุมชน (ข้อมูล กชช.2ค จปฐ. และข้อมูลอื่นๆ) ในรูปแบบสารสนเทศชุมชน และให้บริการข้อมูล ตลอดจนส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศชุมชน เพื่อการวางแผนพัฒนา การบริหารจัดการพัฒนาและการบูรณาการกิจกรรม โครงการ แผน และการทำงานร่วมกันในการพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

6) รายงานผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ตามนโยบาย และแผนงาน โครงการของกรมการพัฒนาชุมชน

7) ประสานความร่วมมือและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงาน ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อบูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรมและการทำงานให้มีความสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

8) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่งานพัฒนาชุมชน เพื่อสื่อสารภาพลักษณ์และเผยแพร่ข่าวสาร ของกรมการพัฒนาชุมชน และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน ภาคีการพัฒนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

9) บริหารและดำเนินเกี่ยวกับงานสรรบรรณ งานธุรการทั่วไป งานการเจ้าหน้าที่ งานงบประมาณ งานพัสดุ การเงิน และบัญชีของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

10) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชมนาด แก้วนิมิตร (2542) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผลการศึกษาพบว่า สภาพในการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชน ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนก่อนกิจกรรม แทรกแซง อยู่ในระดับน้อย และผู้นำชุมชนมีความสามารถในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีพฤติกรรมการส่งเสริมด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และผลการจัดกิจกรรม แทรกแซง พบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทด้านเศรษฐกิจชุมชนเพิ่มขึ้น มีสภาพ การปฏิบัติงานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพิ่มขึ้น มีความสามารถในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพิ่มขึ้น มีพฤติกรรมการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจชุมชนที่ดีขึ้น แตกต่าง จากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลงานพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น และประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มมากขึ้นในทุกด้าน

ฉลวย พ่วงพลับ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ศึกษากรณีอำเภอคลอง หอยโข่ง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ศึกษากรณีอำเภอคลอง หอย โข่ง จังหวัดสงขลา ที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่ ประชาชนคาดหวังโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.44 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบันโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 1.90 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่ประชาชนคาดหวังโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.45 อยู่ในระดับมาก บทบาทด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบันโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 1.70 อยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวังโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.33 อยู่ในระดับปานกลาง บทบาท ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบันโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 1.75 อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวังโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.48 อยู่ในระดับมาก ด้านการทะเบียนต่างๆ ที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบันโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 1.92 อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวังโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.43 อยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันภัย ฝายพลเรือนที่ปฏิบัติได้จริงในปัจจุบันโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 1.78 อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาท ที่ประชาชนคาดหวังโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.45 อยู่ในระดับมาก และด้านนโยบายเร่งด่วนอื่นๆ ที่ปฏิบัติ ได้จริงในปัจจุบันโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 1.97 อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทที่ประชาชนคาดหวัง โดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 2.55

สุจิตรา ม้าทอง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและการพัฒนาชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ของตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ว่า ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนและการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยรวม 2.57 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ย 2.63 และต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ย 2.49 ส่วนการพัฒนาชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ระดับการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยรวม 2.51 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านปรากฏว่า ด้านการเอื้ออารีต่อกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ย 2.77 และต่ำที่สุดคือ ด้านการลดรายจ่าย มีค่าเฉลี่ย 2.10 และผลจากการพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และประชาชนสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ธัญญารัตน์ นันติกา (2551) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำแบบประสาน มีหน้าที่กระตุ้นและผลักดันให้เกิดกิจกรรม เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมคือ เงื่อนไขชุมชนที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะลักษณะ ทางกายภาพที่เหมาะสม ทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศ สังคม เครือญาติ เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจนความสามารถของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน ด้านการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออม การเอื้ออาทร การดำรงชีวิต การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกิจกรรม ตามวิถีชีวิตตามธรรมชาติของชุมชน และชุมชนร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม ส่งผลให้ บ้านป่าไผ่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของประเทศไทย อย่างไรก็ตามมีปัญหาบางประการ ที่ซ่อนอยู่ในความสำเร็จของผู้นำชุมชน เนื่องจากกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมดี และมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ สะท้อนให้เห็นถึงฐานอำนาจของชุมชนตกอยู่ในมือของกลุ่มผู้นำชุมชน อีกทั้งชาวบ้านให้ความไว้วางใจและมีความเชื่อถือในตัวผู้นำชุมชนสูง ส่งผลให้การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของชุมชนเกิดการขึ้นำโดยผู้นำชุมชน ดังนั้นเพื่อไม่ให้ผู้นำชุมชนมีอำนาจชี้แนะในการ ตัดสินใจ ชุมชนต้องเน้นให้เกิดการรวมกลุ่มและการทำงานมีส่วนร่วมของคนทุกคนในชุมชน เป็นหัวใจ หลักในการบริหารงานในชุมชน และปรับเปลี่ยนทัศนคติความคิดของคนในชุมชนให้ยกย่องคนดี มีคุณธรรม ไม่เป็นสังคมที่ยกย่องคนรวย คนเก่ง เพื่อไม่ให้อำนาจการตัดสินใจและผลประโยชน์ของชุมชน ตกอยู่ในมือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นอกจากนั้นเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนบ้านป่าไผ่ในอนาคต ให้สามารถพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างต่อเนื่อง ไม่เกิดช่องว่างเมื่อมีการเปลี่ยนผ่านจาก

ผู้นำชุมชนชุดเดิม ผู้นำชุมชนต้องเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสานต่อแนวทางการดำเนินกิจกรรม เศรษฐกิจพอเพียง และต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังเยาวชนได้ตระหนักถึงการดำรงชีวิตตามวิถี ธรรมชาติของชุมชน ทุนทางสังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้หลัก บ ว ร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการเรียนรู้และสั่งสอน ซึ่งเป็นกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม และสำหรับผู้นำชุมชนอื่น การนำ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ผู้นำชุมชนต้องเข้าใจบทบาทของตนเองและเรียนรู้การนำศักยภาพ ของชุมชนมาเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมความพอเพียงในหมู่บ้านของตนเอง โดยอาศัยการมีส่วนร่วม ของชุมชนเป็นสำคัญ

สมนึก คำใจหนัก (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า จากการประเมินตนเอง ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีภาวะผู้นำมากที่สุดในเรื่อง การเป็นผู้ที่มีความเสียสละ มีคุณธรรม ยึดถือผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ในมุมมองของ ประชาชนในเขตอำเภอขุนยวมพบว่า ภาวะผู้นำของกำนันอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งมีมากที่สุด คือเรื่อง กำนันเป็นผู้ที่ชาวบ้านสามารถพึ่งพาอาศัยได้ และภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมากถึง มากที่สุด และมีมากที่สุดคือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่วนผลการศึกษาในด้านการส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียงของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน พบว่า จากการประเมินตนเองของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งได้ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดในเรื่อง การประชาสัมพันธ์ลด ละ เลิก อบายมุขในชุมชน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการประเมิน จากประชาชนในพื้นที่ ที่มีความเห็นว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านได้ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ ปานกลางถึงมาก ซึ่งส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดคือ ชุมชนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จตุพล ยะจอม (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปาย อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ ประเด็นหัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดได้แก่ ประเด็นความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันในตัว รองลงมาได้แก่ ประเด็นการดำเนินชีวิต ทางสายกลาง ถือเป็นเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นยังได้แสดงความคิดเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสไว้ เพื่อชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทย ระดับการดำเนินชีวิตตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปายอยู่ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ในส่วนของการปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเองในครัวเรือน อีกประการหนึ่งที่นำไปใช้ ในการดำเนินชีวิตก็คือ การประหยัดอดออม ใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่ใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อ ระดับการมี ส่วนร่วมกับชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนอื่นๆ มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

การดำเนินการของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง โดยการรวมกลุ่มต่างๆ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อที่จะเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน เช่น การรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ การรวมกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และประเด็นที่ชุมชนมีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ทอดทิ้งกันก็เป็นประเด็นที่ชุมชนใช้ในการดำเนินการมากเช่นเดียวกัน

จรัส สุรพิมาน (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการตัดสินใจทำกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.3 รองลงมา ร้อยละ 24.4 อยู่ในระดับมาก ในส่วนของบุคคลในครอบครัวที่มีบทบาทในการตัดสินใจเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือ ตัวของเกษตรกรเอง ร้อยละ 90.7 และในด้านของหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการตัดสินใจในการเลือกใช้การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือ หน่วยงานจากภาครัฐ ร้อยละ 55.8 การศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับความรู้ดีมาก ผลการศึกษาด้านความตระหนักในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ด้านความพึงพอใจในการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจมีดังนี้ (1) กิจกรรมการเกษตร (2) รายได้ในภาคการเกษตร (3) ความรู้ความเข้าใจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการปฏิบัติของประชาชน ในการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 โดยด้านเงื่อนไขคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.12 และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.66 และทุกด้านอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลได้แก่ เพศ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

เกษรา จูทอง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการชีวิตประจำวัน กรณีศึกษาประชาชนในตำบลวังตะกั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตตำบลวังตะกั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 โดยมีความรู้ความเข้าใจด้านเงื่อนไขคุณธรรมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนด้านที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดคือ ด้านเงื่อนไขความรู้

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ปัจจัยด้านความมั่นคงของมนุษย์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และมีปัจจัยด้านความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความมีเหตุผล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 จากการเปรียบเทียบการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านอายุและอาชีพ ส่วนการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันกับความรู้ความเข้าใจและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารปัจจัยด้านความมั่นคงของมนุษย์ และปัจจัยทางด้านความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิสรา ใจชื่อ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านศาลาและหมู่บ้านบ้านโคก ในภาพรวมของทั้งสองหมู่บ้านอยู่ในความคิดเห็นระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถจำแนกตามลำดับได้ดังนี้ ด้านสังคม-วัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 อยู่ในความคิดเห็นระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 อันดับที่สามได้แก่ ด้านผู้นำหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 อยู่ในความคิดเห็นระดับมาก มี 8 ปัจจัยเหมือนกันได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมของทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และความร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

บงกชมาศ เอกเอี่ยม (2557) กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน : การวิเคราะห์บทบาทและภาวะความเป็นผู้นำกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของบทบาทที่เป็นจริงของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการมองเห็นตัวเองนั้น จะสูงกว่าค่าเฉลี่ยบทบาทที่เป็นจริงของกำนันผู้ใหญ่บ้านในมุมมองของชาวบ้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมบทบาทที่เป็นจริง

ในมุมมองของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีค่าเท่ากับ 4.11 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านคุณสมบัติของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีค่าเท่ากับ 4.35 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการบริการ มีค่าเท่ากับ 3.53 และค่าเฉลี่ยรวมบทบาทที่เป็นจริงในมุมมองของชาวบ้านมีค่าเท่ากับ 3.89 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านคุณสมบัติของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีค่าเท่ากับ 4.03 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการบริการ มีค่าเท่ากับ 3.72 ส่วนค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในมุมมองของตนเองสูงกว่าค่าเฉลี่ยความคาดหวังของชาวบ้านที่มีต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยในมุมมองของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีค่าเท่ากับ 4.25 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านคุณสมบัติของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีค่าเท่ากับ 4.43 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการบริการ มีค่าเท่ากับ 3.85 และค่าเฉลี่ยความคาดหวังต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในมุมมองของชาวบ้านมีค่าเท่ากับ 4.22 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านคุณสมบัติของกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีค่าเท่ากับ 4.39 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการบริการ มีค่าเท่ากับ 3.99 แสดงให้เห็นว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านมีมุมมองความคิดเห็นต่อบทบาทการทำงานของตนเองในแง่ดีมากกว่ามุมมองความคิดเห็นจากชาวบ้านที่มีต่อบทบาทการทำงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทั้งในแง่ของบทบาทการทำงานจริงและในแง่ของความคาดหวังที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

รุชย ชัยสาร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านมุ่งประสาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาคือ ด้านมุ่งเกณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 รองลงมาคือ ด้านมุ่งสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และน้อยที่สุดคือ ด้านมุ่งงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลของการศึกษาปัญหาอุปสรรค พบว่า ผู้นำให้เข้าใจปัญหา ตลอดถึงความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงขาดความรู้ความสามารถในการบริหารและใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการทำงาน ทำให้ตัดสินใจไม่ถูกต้องในบางเรื่อง และผู้นำบางท่านไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านส่วนข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้นำควรศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนให้เข้าใจ เพื่อจะได้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์นั้นๆ ต้องปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากราชการและทางชุมชนด้วยความเต็มใจควรที่จะทำให้สำเร็จ ต้องทำงานให้งานที่สามารถจับต้องได้ ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด สำเร็จลุล่วงและมีคุณภาพที่สุด เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ชาวบ้านจะได้ให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ มากขึ้นและเป็นนักประสานงานสืบทอด มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชน ควรมีน้ำใจและจริงจังในการ

แก้ปัญหา ส่วนจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่เน้นเรื่องของการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยเฉพาะเรื่องการมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความขยัน กระตือรือร้น มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีมนุษยสัมพันธ์ต่อบุคคลทุกระดับ มีการติดต่อประสานงานกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการชักจูงบุคคลอื่นให้กระทำตามความต้องการของผู้นำได้ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม สามารถทำงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

สุภาพร ภูไพบูลย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน มีการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมมาจากรุ่นบรรพบุรุษ เน้นการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านเรือนมีความสะอาดเรียบร้อย ทุกคนมีความรัก ความสามัคคี เสียสละซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ชอบเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การประกอบอาชีพเน้นการเกษตรกรรม ทำนา ปลูกผักสวนครัว เน้นการพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีกลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันในการประกอบอาชีพจักสานหวาย-ไม้ไผ่ มีผลิตภัณฑ์ต่างๆ มากมาย สามารถสร้างอาชีพ มีรายได้มาหาเลี้ยงครอบครัว ในส่วนของการจัดการชุมชน ผู้ใหญ่บ้านเน้นให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้ทุกคนมีการพัฒนาทักษะความรู้ ประสบการณ์ เน้นการทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด อีกทั้งผู้ใหญ่บ้านยังได้มีการบริหารจัดการชุมชนที่ยึดตามแบบวงจรคุณภาพที่เริ่มจากการวางแผนงาน ลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โดยให้มีการตรวจสอบและการประเมินตามช่วงระยะเวลาอยู่ตลอดเวลา และเน้นการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ให้สามารถต่อยอดสร้างรายได้ให้กับชุมชน และในส่วนของปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จนั้น มาจากปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร และด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม และปัจจัยภายนอกเข้ามา มีผลกระทบกับชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนใช้หลักการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีกับชาวบ้านเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจตามมา ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาเป็นต้นแบบให้กับชุมชนที่ต้องการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนกับชุมชนตลอดไป

อุษณีย์ สุวรรณ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนวัดสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า ระดับบทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนวัดสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบบทบาทสตรีกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนวัดสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทสตรี

กับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพการสมรส และระยะเวลาที่อาศัยอยู่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ระดับของปัจจัยสนับสนุนของสตรีในชุมชนวัดสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการรับรู้ พบว่า การรับรู้ของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อต่างๆ นั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 อยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านความตระหนักของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ความตระหนักของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับมาก และ 4) ด้านการปฏิบัติตัวของผู้นำที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การปฏิบัติตัวของผู้นำที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด โดยอิงการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดังแสดงในภาพที่ 2.4

<p>ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพศ - อายุ - ระดับการศึกษา - อาชีพ 	<p>บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านที่ 1 ด้านจิตใจและสังคม - ด้านที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ - ด้านที่ 3 ด้านการเรียนรู้ - ด้านที่ 4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
---	--

ภาพที่ 2.4 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.9 สมมติฐานการวิจัย

2.9.1 ผู้นำชุมชนมีบทบาทตามความเห็นของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากที่สุด

2.9.2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละตำบล มีความแตกต่างกัน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือน จาก 5 ตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 11,849 ครัวเรือน หรือ 11,849 คน (สำนักทะเบียนอำเภอสามร้อยยอด ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2562)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือน จาก 5 ตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน ธนัญพร สุวรรณคาม, 2559, หน้า 36) ในระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ดังนี้

$$\text{คำนวณจากสูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (กลุ่มตัวอย่าง 0.05)

$$\text{แทนค่าในสูตร} \quad n = \frac{11,849}{1+11,849(0.05)^2}$$

$$n = 386.94$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 387 คน

3.1.3 การสุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยใช้วิธีการสุ่มตามสัดส่วน (Proportional Random Sampling) จากตัวแทนครัวเรือนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ตำบล จำนวน 11,849 ครัวเรือน หรือ 11,849 คน โดยกำหนดสัดส่วนจำแนกรายตำบล ดังแสดงตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายตำบล

ตำบล	จำนวนครัวเรือน	การคำนวณขนาด กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง
สามร้อยยอด	3,819	$(3,819 \times 387) / 11,849$	125
ศิลาลอย	3,584	$(3,584 \times 387) / 11,849$	117
ศาลาลัย	1,977	$(1,977 \times 387) / 11,849$	65
ไร่เก่า	1,459	$(1,459 \times 387) / 11,849$	47
ไร่ใหม่	1,010	$(1,010 \times 387) / 11,849$	33
รวม	11,849		387

2) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or Accidental Sampling) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้ในการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ ประกอบด้วย ที่อยู่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีคำถามทั้งหมด 4 ด้าน 40 ข้อ ประกอบด้วย ด้านจิตใจและสังคม จำนวน 12 ข้อ ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 9 ข้อ ด้านการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 9 ข้อ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด ประมาณค่า 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, 2546 อ้างถึงใน สลิลทิพย์ เลิศพงศ์ภากรณ์, 2554, หน้า 56 – 57) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้	4	คะแนน
มาก	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น-ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย ปัญหา และแนวทางการแก้ไข ในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน ลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การหาค่าความเที่ยง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มาหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถามตามเนื้อหา การใช้ภาษา และการเข้าใจที่ชัดเจนให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา และนำไปหาค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบแบบสอบถาม มีรายนามดังต่อไปนี้

- (1) นางยุพิน เศรษฐศักดาศิริ พัฒนาการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วุฒិการศึกษาร.ม.
- (2) นางวรรณิ์ สองสี นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
วุฒิการศึกษาร.ม.
- (3) นายปรกรณ์ เจริญเชื้อ หัวหน้าสำนักปลัด อบต.ไชยราช
วุฒิการศึกษาม.ส.อ.

ได้ค่า IOC เท่ากับ 1

2) นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความเที่ยงแล้ว ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจริง ได้แก่ ประชาชนอำเภอบางสะพานน้อย จำนวน 30 ชุด

3) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัก (Cronbach) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 449) โดยประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ได้กำหนดค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟา ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่าแบบสอบถามดังกล่าวน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

4) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.958

3.3.3 การแปลความหมาย

การแปลผลคะแนนส่วนที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยแบ่งช่วงคะแนน โดยใช้ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และใช้วิธีหาค่าความกว้างอันตรภาคชั้น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, 2546 อ้างถึงใน สลิลทิพย์ เลิศพงษ์ภากรณ์, 2554, หน้า 56 – 57) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4-1}{4} = 0.75 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนนในแบบสอบถามได้ดังนี้

3.26 – 4.00	หมายถึง	บทบาทของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด
2.51 – 3.25	หมายถึง	บทบาทของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับมาก
1.76 – 2.50	หมายถึง	บทบาทของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.75	หมายถึง	บทบาทของผู้นำชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 การรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ทำการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ได้แก่ การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย หนังสือ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความที่เกี่ยวข้อง ที่ทำการค้นคว้าจากห้องสมุดวิทยาลัยนวัตกรรม และเว็บไซต์ต่างๆ จากระบบ Internet

3.3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามก่อน โดยแจกแบบสอบถามไป จำนวน 387 ชุด และจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่แจกไปกลับคืนมา มีความสมบูรณ์ จำนวน 387 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ ซึ่งอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

3.4.2 การวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4.3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามตำบล ตามความเห็นของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สถิติ F-test และวิธีการของเซฟเฟ่ หากพบความแตกต่าง

3.4.4 แบบสอบถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์ความถี่ของข้อคิดเห็น และรวบรวมจัดระเบียบกลุ่มข้อมูล

บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

การเสนอผลการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 387 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบลในอำเภอสามร้อยยอด

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็น – ข้อเสนอแนะ บทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ

โดยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

F แทน ค่าการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของบทบาทผู้นำชุมชน มากกว่า

2 ตำบล

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

Sig. แทน ค่าความน่าจะเป็นของความมีนัยสำคัญ

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประกอบด้วย ที่อยู่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	162	41.90
หญิง	225	58.10
รวม	387	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20 – 29 ปี	35	9.04
30 – 39 ปี	71	18.35
40 – 49 ปี	147	37.98
50 ปีขึ้นไป	134	34.63
รวม	387	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 40-49 ปี มากที่สุด จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 37.98 และน้อยที่สุด คือ อายุ 20 – 29 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.04

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	179	46.25
มัธยมศึกษา	132	34.11
ปวช.	27	6.98
ปวส.	19	4.91
ปริญญาตรี	27	6.98
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.77
รวม	387	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 และน้อยที่สุด คือ มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.77

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	182	47.03
รับจ้าง	136	35.14
ค้าขาย	44	11.37
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	11	2.84
อื่นๆ	14	3.62
รวม	387	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพเกษตรกร มากที่สุด จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 47.03 และน้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.84

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย บทบาทผู้นำชุมชน ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจและสังคม

ด้านจิตใจและสังคม	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม				(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ บทบาท
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)			
1. มีการจัดประชุมร่วมกับ ลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน	225 (58.10)	142 (36.70)	17 (4.40)	3 (0.80)	3.52	0.62	มากที่สุด
2. มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ลูกบ้านมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาของ หมู่บ้านร่วมกัน	153 (39.50)	164 (42.40)	57 (14.70)	13 (3.40)	3.18	0.80	มาก
3. ส่งเสริมให้ลูกบ้านร่วมกันทำ กิจกรรมสาธารณะของ หมู่บ้าน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่บ้าน	180 (46.50)	167 (43.20)	32 (8.30)	8 (2.10)	3.34	0.72	มากที่สุด
4. ร่วมกับลูกบ้านเพื่อจัดทำ กฎระเบียบ ข้อตกลง หรือ ข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน	128 (33.10)	173 (44.70)	70 (18.10)	16 (4.10)	3.07	0.82	มาก
5. สนับสนุนการจัดตั้งกองทุน สวัสดิการของหมู่บ้าน เพื่อ ช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน	134 (34.60)	175 (45.20)	71 (18.30)	7 (1.80)	3.13	0.77	มาก
6. รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้าน รู้สิทธิหน้าที่ในฐานะ พลเมืองไทย และยึดมั่น ในหลักการประชาธิปไตย เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การประชาคมต่างๆ ฯลฯ	116 (30.00)	190 (49.10)	78 (20.20)	3 (0.80)	3.08	0.73	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านจิตใจและสังคม	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม				(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ บทบาท
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)			
7. ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตาม ศาสนกิจของตนเอง อย่างสม่ำเสมอ เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา การถือศีลอด วันอารีรายอ ฯลฯ	114 (29.50)	210 (54.30)	58 (15.00)	5 (1.30)	3.12	0.70	มาก
8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ ลูกบ้านร่วมอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณีและวัฒนธรรม ที่ดั้งเดิมของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง	163 (42.10)	175 (45.20)	41 (10.60)	8 (2.10)	3.27	0.73	มากที่สุด
9. ส่งเสริมให้ลูกบ้านอยู่ร่วมกัน อย่างมีน้ำใจ คอยช่วยเหลือ กันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อผู้อื่น	142 (36.70)	195 (50.40)	44 (11.40)	6 (1.60)	3.22	0.70	มาก
10. รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้าน ลด ละ เลิก อบายมุข ทุกประเภท	122 (31.50)	198 (51.20)	62 (16.00)	5 (1.30)	3.13	0.72	มาก
11. สร้างความรู้ความเข้าใจหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ลูกบ้านเป็นประจำ	103 (26.60)	208 (53.70)	72 (18.60)	4 (1.00)	3.06	0.70	มาก
12. ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปปรับใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน	103 (26.60)	205 (53.00)	72 (18.60)	7 (1.80)	3.04	0.72	มาก
เฉลี่ยรวม					3.18	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจและสังคมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 มีการจัดประชุมร่วมกับลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน มีค่าเฉลี่ย 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 12 ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ย 3.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						ระดับบทบาท
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	(\bar{X})	(S.D.)	
13. ส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน	88 (22.70)	196 (50.60)	95 (24.50)	8 (2.10)	2.94	0.74	มาก
14. ส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้จักการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น	129 (33.30)	198 (51.20)	58 (15.00)	2 (0.50)	3.17	0.69	มาก
15. สนับสนุนให้เกิดกลุ่มการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนการออมวันละบาท ฯลฯ	177 (45.70)	158 (40.80)	49 (12.70)	3 (0.80)	3.32	0.72	มากที่สุด
16. ส่งเสริมให้ลูกบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ	160 (41.30)	184 (47.50)	39 (10.10)	4 (1.00)	3.29	0.69	มากที่สุด
17. สนับสนุนให้ลูกบ้านปลูกผักปลอดสารพิษและเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือน	132 (34.10)	200 (51.70)	49 (12.70)	6 (1.60)	3.18	0.71	มาก
18. ส่งเสริมให้ลูกบ้านลดใช้ปุ๋ยเคมีในการเกษตร และสนับสนุนให้ผลิตปุ๋ยไว้ใช้เอง	133 (34.40)	182 (47.00)	65 (16.80)	7 (1.80)	3.14	0.75	มาก
19. ส่งเสริมให้ลูกบ้านทำกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพเสริม สร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว	86 (22.20)	192 (49.60)	102 (26.40)	7 (1.80)	2.92	0.74	มาก
20. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ	102 (26.40)	186 (48.10)	92 (23.80)	7 (1.80)	2.99	0.76	มาก
21. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะ ด้านการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การหาตลาดใหม่ๆ ฯลฯ	76 (19.60)	154 (39.80)	126 (32.60)	31 (8.00)	2.71	0.87	มาก
เฉลี่ยรวม					3.07	0.53	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 15 สนับสนุนให้เกิดกลุ่มการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนการออมวันละบาท ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 3.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 21 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะ ด้านการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การหาตลาดใหม่ๆ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเรียนรู้

ด้านการเรียนรู้	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม				(\bar{X})	(S.D.)	ระดับบทบาท
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)			
22. จัดทำข้อมูลของหมู่บ้าน เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป	90 (23.30)	218 (56.30)	74 (19.10)	5 (1.30)	3.02	0.69	มาก
23. นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการมาเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ลูกบ้านได้ทราบเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ	196 (50.60)	154 (39.80)	28 (7.20)	9 (2.30)	3.39	0.72	มากที่สุด
24. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นหาภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	70 (18.10)	192 (49.60)	113 (29.20)	12 (3.10)	2.83	0.75	มาก
25. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	73 (18.90)	195 (50.40)	109 (28.20)	10 (2.60)	2.86	0.74	มาก
26. ส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นฐานเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลทั้งในและนอกหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	79 (20.40)	182 (47.00)	114 (29.50)	12 (3.10)	2.85	0.78	มาก
27. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป	83 (21.40)	200 (51.70)	93 (24.00)	11 (2.80)	2.92	0.75	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการเรียนรู้	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						ระดับ บทบาท
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	(\bar{X})	(S.D.)	
28.ส่งเสริมให้มีศึกษาดูงานจาก สถานที่อื่นๆ เพื่อนำความรู้ ที่ได้รับมาปรับใช้ในการ พัฒนาหมู่บ้าน	100 (25.80)	174 (45.00)	102 (26.40)	11 (2.80)	2.94	0.80	มาก
29.สนับสนุนให้ลูกบ้านนำ เทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการ พัฒนาหมู่บ้าน เช่น ไร้ไฟฟรี , เฟสบุ๊คหมู่บ้าน ฯลฯ	111 (28.70)	121 (31.30)	112 (28.90)	43 (11.10)	2.78	0.99	มาก
30.ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย ภาคีการพัฒนาของหมู่บ้าน กับหมู่บ้านอื่นๆ หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียนในพื้นที่ กลุ่มอนุรักษ์ ธนาคาร ฯลฯ	128 (33.10)	171 (44.20)	82 (21.20)	6 (1.60)	3.09	0.77	มาก
31.ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตาม หลักการของการพึ่งพาตนเอง “ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา เป็น” ทั้งในระดับครัวเรือน และหมู่บ้าน	100 (25.80)	199 (51.40)	82 (21.20)	6 (1.60)	3.02	0.73	มาก
เฉลี่ยรวม					2.97	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 2.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 23 นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านได้ทราบเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 29 สนับสนุนให้ลูกบ้านนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ไร้ไฟฟรี , เฟสบุ๊คหมู่บ้าน ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 2.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 อนึ่ง มีข้อสังเกตจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 ว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นนี้ มีลักษณะกระจาย

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวน (ความถี่) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						ระดับบทบาท
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	(\bar{X})	(S.D.)	
32. อนุรักษ์และส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อลดขยะชุมชน เช่น การคัดแยกขยะ การทำถังกรีนโคลน ฯลฯ	183 (47.30)	167 (43.20)	34 (8.80)	3 (0.80)	3.37	0.68	มากที่สุด
33. อนุรักษ์และส่งเสริมให้ลูกบ้านปลูกต้นไม้ ปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในหมู่บ้าน	194 (50.10)	155 (40.10)	32 (8.30)	6 (1.60)	3.39	0.71	มากที่สุด
34. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เช่น ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เก็บขยะ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้ ฯลฯ	199 (51.40)	154 (39.80)	26 (6.70)	8 (2.10)	3.41	0.71	มากที่สุด
35. ส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน	108 (27.90)	186 (48.10)	82 (21.20)	11 (2.80)	3.01	0.78	มาก
36. ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้น้ำประปาอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด	118 (30.50)	214 (55.30)	51 (13.20)	4 (1.00)	3.15	0.68	มาก
37. ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด	118 (30.50)	201 (51.90)	60 (15.50)	8 (2.10)	3.11	0.73	มาก
38. อนุรักษ์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยานแทนรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง	75 (19.40)	172 (44.40)	120 (31.00)	20 (5.20)	2.78	0.81	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						ระดับ บทบาท
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	(\bar{X})	(S.D.)	
39.ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำวัสดุดิบ หลักที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาทำ การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	73 (18.90)	194 (50.10)	108 (27.90)	12 (3.10)	2.85	0.75	มาก
40.ส่งเสริมและสนับสนุนให้ หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านแห่งการ เรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน ของหน่วยงานอื่นๆ	93 (24.00)	188 (48.60)	95 (24.50)	11 (2.80)	2.94	0.77	มาก
เฉลี่ยรวม					3.11	0.51	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 34 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เช่น ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เก็บขยะ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 3.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 38 อนุรักษ์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยานแทนรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง มีค่าเฉลี่ย 2.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมของอำเภอสามร้อยยอด จำแนกรายด้าน

บทบาทของผู้นำชุมชน	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม		
	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับบทบาท
ด้านจิตใจและสังคม	3.18	0.50	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	3.07	0.53	มาก
ด้านการเรียนรู้	2.97	0.55	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.11	0.51	มาก
เฉลี่ยรวม	3.09	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมของอำเภอสามร้อยยอด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจและสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 2.97 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55

4.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบลในอำเภอสามร้อยยอด

การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย ตำบลศาลาลัย ตำบลไร่เก่า และตำบลไร่ใหม่

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอสามร้อยยอด จำแนกรายตำบล

บทบาทของ ผู้นำชุมชน	ด้านจิตใจและสังคม		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านการศึกษา		ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		เฉลี่ยรวม		ระดับ บทบาท
	(\bar{X})	(S.D.)	(\bar{X})	(S.D.)	(\bar{X})	(S.D.)	(\bar{X})	(S.D.)	(\bar{X})	(S.D.)	
ตำบลสามร้อยยอด	3.08	0.46	3.01	0.56	3.01	0.59	3.11	0.46	3.06	0.44	มาก
ตำบลศิลาลอย	3.21	0.63	3.11	0.61	2.95	0.63	3.03	0.63	3.08	0.58	มาก
ตำบลศาลาลัย	3.27	0.43	3.10	0.50	2.97	0.51	3.19	0.48	3.14	0.42	มาก
ตำบลไร่เก่า	3.13	0.41	3.13	0.42	2.88	0.41	3.23	0.43	3.09	0.31	มาก
ตำบลไร่ใหม่	3.34	0.22	3.03	0.28	3.00	0.38	3.06	0.39	3.12	0.23	มาก
เฉลี่ยรวม	3.18	0.50	3.07	0.53	2.97	0.55	3.11	0.51	3.09	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า บทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนตำบลศาลาลัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 รองลงมา ได้แก่ บทบาทของผู้นำชุมชนตำบลไร่ใหม่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้นำชุมชนตำบลสามร้อยยอด มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมน้อยที่สุด เท่ากับ 3.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต่อโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA – F-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด

ตารางที่ 4.11 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด

บทบาทของผู้นำชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
ด้านจิตใจและสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2.612	4	0.653	2.673	0.032
	ภายในกลุ่ม	93.346	382	0.244		
	รวม	95.959	386			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.814	4	0.203	0.716	0.582
	ภายในกลุ่ม	108.618	382	0.284		
	รวม	109.432	386			
ด้านการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.650	4	0.162	0.528	0.715
	ภายในกลุ่ม	117.610	382	0.308		
	รวม	118.260	386			
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	1.907	4	0.477	1.824	0.123
	ภายในกลุ่ม	99.846	382	0.261		
	รวม	101.753	386			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.318	4	0.079	0.376	0.826
	ภายในกลุ่ม	80.747	382	0.211		
	รวม	81.064	386			

จากตารางที่ 4.11 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า โดยภาพรวมตำบลต่างกัน ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน Sig.=0.826 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ตำบลต่างกันผู้นำชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจและสังคมไม่แตกต่างกัน Sig.=0.032 ด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน Sig.=0.582 ด้านการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน Sig.=0.715 และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน Sig.=0.123 จึงสรุปได้ว่า บทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบลของอำเภอสามร้อยยอดในทุกๆ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยสมมติฐานจำนวน 2 ข้อ ดังนี้

4.4.1 สมมติฐานข้อ 1 ผู้นำชุมชนมีบทบาทตามความเห็นของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.12 แสดงระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอสามร้อยยอด

บทบาทของผู้นำชุมชน	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม		
	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับบทบาท
ด้านจิตใจและสังคม	3.18	0.50	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	3.07	0.53	มาก
ด้านการเรียนรู้	2.97	0.55	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.11	0.51	มาก
เฉลี่ยรวม	3.09	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.12 สมมติฐานข้อ 1 สรุปได้ว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงปฏิเสธข้อสมมติฐาน

4.4.2 สมมติฐานข้อ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละตำบล มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด

บทบาทของผู้นำชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig.
ด้านจิตใจและสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2.612	4	0.653	2.673	0.032
	ภายในกลุ่ม	93.346	382	0.244		
	รวม	95.959	386			
ด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.814	4	0.203	0.716	0.582
	ภายในกลุ่ม	108.618	382	0.284		
	รวม	109.432	386			
ด้านการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.650	4	0.162	0.528	0.715
	ภายในกลุ่ม	117.610	382	0.308		
	รวม	118.260	386			
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	1.907	4	0.477	1.824	0.123
	ภายในกลุ่ม	99.846	382	0.261		
	รวม	101.753	386			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.318	4	0.079	0.376	0.826
	ภายในกลุ่ม	80.747	382	0.211		
	รวม	81.064	386			

จากตารางที่ 4.13 สมมติฐานข้อ 2 สรุปได้ว่า การทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า โดยภาพรวมตำบลต่างกัน ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน Sig.=0.826 จึงปฏิเสธข้อสมมติฐาน

4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็น – ข้อเสนอแนะ บทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ

การศึกษาข้อคิดเห็น – ข้อเสนอแนะ บทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ปัญหาและแนวทางแก้ไข ดังนี้

4.5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ

ตารางที่ 4.14 แสดงความถี่ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ

ปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ	ความถี่ในการตอบ
ด้านจิตใจและสังคม	
- ชาวบ้านยังไม่มีส่วนร่วมในการในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านร่วมกัน	6
- ผู้นำชุมชนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง มากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม	3
- ชาวบ้านขาดความรัก สามัคคีกันหมู่บ้าน	2
รวมความคิดเห็น	11
ด้านเศรษฐกิจ	
- พืชผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ	23
- ชาวบ้านยังมีปัญหาหนี้สินจำนวนมาก	12
รวมความคิดเห็น	35
ด้านการเรียนรู้	
- ชาวบ้านยังได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องไม่ทั่วถึง	11
- ชาวบ้านยังไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	2
- ไม่มีการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาในท้องถิ่น	3
รวมความคิดเห็น	16
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
- ทรัพยากรป่าไม้ลดลง	16
- มีปัญหาเรื่องขยะ	5
- ชาวบ้านใช้ทรัพยากรที่อยู่ในหมู่บ้านอย่างฟุ่มเฟือย	2
รวมความคิดเห็น	23
รวมทุกความคิดเห็น	85

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ จำนวน 85 ความคิดเห็น โดยด้านที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 35 ความคิดเห็น รองลงมาได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 23 ความคิดเห็น

4.5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ

ตารางที่ 4.15 แสดงความถี่ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ	ความถี่ในการตอบ
ด้านจิตใจและสังคม	
- เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้าน ผู้นำควรมีการประชุมลูกบ้านเพื่อหาทางออกและแก้ไขปัญหาร่วมกัน	4
- ควรจัดอบรมการเป็นผู้นำที่ดี เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้นำชุมชน	2
- ควรมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	2
รวมความคิดเห็น	8
ด้านเศรษฐกิจ	
- ให้ชาวบ้านมีการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ยไว้ใช้ในครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่ายลง	11
- หหาอาชีพเสริมให้ชาวบ้าน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้เสริม	5
- ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เพื่อลดต้นทุนในการผลิต	7
- ควรจัดหาตลาดเพื่อรองรับการจำหน่ายผลผลิตให้แก่ชาวบ้าน	7
รวมความคิดเห็น	30
ด้านการเรียนรู้	
- ควรมีการปรับปรุง และซ่อมแซมระบบกระจายข่าวในหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง	7
- ควรจัดอบรม และสนับสนุนวัสดุ - อุปกรณ์ ในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ให้แก่ชาวบ้าน	2
- ควรส่งเสริมเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น	3
รวมความคิดเห็น	12

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ	ความถี่ในการตอบ
ด้านเศรษฐกิจ	
- ให้ชาวบ้านมีการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ยไว้ใช้ในครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่าย	11
- หหาอาชีพเสริมให้ชาวบ้าน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้เสริม	5
- ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เพื่อลดต้นทุนในการผลิต	7
- ควรจัดหาตลาดเพื่อรองรับการจำหน่ายผลผลิตให้แก่ชาวบ้าน	7
รวมความคิดเห็น	30
ด้านการเรียนรู้	
- ควรมีการปรับปรุง และซ่อมแซมระบบกระจายข่าวในหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง	7
- ควรจัดอบรม และสนับสนุนวัสดุ - อุปกรณ์ ในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ให้แก่ชาวบ้าน	2
- ควรส่งเสริมเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น	3
รวมความคิดเห็น	12
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
- ให้ชาวบ้านร่วมกันปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ และทดแทนการใช้ไป	10
- อบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ และจัดเตรียมสถานที่สำหรับการจัดการขยะในหมู่บ้าน	7
- รณรงค์ให้ชาวบ้านใช้ทรัพยากรที่อยู่ในหมู่บ้านอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด	2
รวมความคิดเห็น	19
รวมทุกความคิดเห็น	69

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ จำนวน 69 ความคิดเห็น โดยด้านที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 30 ความคิดเห็น รองลงมาได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 19 ความคิดเห็น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

- 5.1 สรุปผลการศึกษา
- 5.2 อภิปรายผลการศึกษาวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อประเมินบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำแนกตามพื้นที่ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและหาข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

5.1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือน จาก 5 ตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 11,849 คน กลุ่มตัวอย่าง 387 คน จากการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane และกำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วน
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น-ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้วยการหาค่าความเที่ยง (Validity) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ และหาค่า IOC ได้ค่าเท่ากับ 1 รวมทั้งหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัท (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.958

3) การรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ จำนวน 387 ชุด และได้รับกลับคืนมา 387 ชุด หรือร้อยละ 100

4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ ซึ่งอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์บทบาทของผู้นำชุมชน ใช้ค่า F-test ในการเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในแต่ละพื้นที่ จำแนกตามตำบล สำหรับแบบสอบถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์ความถี่ของข้อคิดเห็นและจัดระเบียบข้อมูล

5.1.3 สรุปผลการศึกษาวิจัย

1) ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 387 คน ของอำเภอสามร้อยยอด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 37.98 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 47.03

2) ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อประเมินบทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.09 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจและสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.18 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 2.97 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลดังนี้

- ด้านจิตใจและสังคม ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.18 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 มีการจัดประชุมร่วมกับลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน มีค่าเฉลี่ย 3.52 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 12 ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ย 3.04

- ด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.07 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 15 สนับสนุนให้เกิดกลุ่มการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนการออมวันละบาท ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 3.32 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 21 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะ ด้านการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การตลาดใหม่ ๆ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 2.71

- ด้านการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 2.97 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 23 นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านได้ทราบเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.39 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 29

สนับสนุนให้ลูกบ้านนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ไวไฟฟรี, เฟสบุ๊กหมู่บ้าน ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 2.78

- ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.11 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 34 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เช่น ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เก็บขยะ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 3.41 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 38 รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยานแทนรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง มีค่าเฉลี่ย 2.78

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำแนกตามพื้นที่ในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของอำเภอสามร้อยยอด โดยจำแนกตามพื้นที่ 5 ตำบลในอำเภอ ซึ่งทุกตำบลของอำเภอสามร้อยยอด อยู่ในระดับมาก โดยตำบลศาลาลัย มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมทุกด้าน สูงที่สุด 3.14 และตำบลสามร้อยยอด มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมทุกด้านน้อยที่สุด 3.06

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ผู้นำชุมชนทุกตำบลมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายตำบล พบว่า ผู้นำชุมชนทุกตำบลมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้านไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาและหาข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริม บทบาทของผู้นำชุมชนในอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา จำนวน 85 ความเห็น และแนวทางแก้ไขปัญหาของบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ จำนวน 69 ความเห็น โดยด้านที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 35 ความเห็น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า พืชผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ และชาวบ้านยังมีปัญหานี้สืบเป็นจำนวนมาก และได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ คือ ควรให้ชาวบ้านมีการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ยไว้ใช้ในครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่ายลง รวมทั้งการหาอาชีพเสริมให้ชาวบ้าน ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อลดต้นทุนในการผลิต สร้างอาชีพและรายได้เสริม และการจัดหาตลาด เพื่อรองรับการจำหน่ายผลผลิตให้แก่ชาวบ้าน

รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 23 ความเห็น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ในหมู่บ้านมีทรัพยากรป่าไม้ลดลง มีปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย รวมทั้งชาวบ้านยังมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านอย่างฟุ่มเฟือย และได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ คือ ธรณรงค์ให้ชาวบ้านใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด ให้ชาวบ้านร่วมกันปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ทดแทนการใช้ไป รวมทั้งการอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ และจัดเตรียมสถานที่สำหรับการจัดการขยะในหมู่บ้าน

ด้านการเรียนรู้ จำนวน 16 ความเห็น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ชาวบ้านยังได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องไม่ทั่วถึง และยังไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งไม่มีการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาในท้องถิ่น และได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ คือ ให้ชาวบ้านร่วมกันปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และทดแทนการใช้ไป รวมทั้งธรณรงค์ให้ชาวบ้านใช้ทรัพยากรที่อยู่ในหมู่บ้านอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด และให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะ และจัดเตรียมสถานที่สำหรับการจัดการขยะในหมู่บ้าน

ส่วนด้านที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านจิตใจและสังคม จำนวน 11 ความเห็น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ชาวบ้านยังไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านร่วมกัน และผู้นำชุมชนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม รวมถึงชาวบ้านยังขาดความรัก ความสามัคคีกันในหมู่บ้าน และได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ คือ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้าน ผู้นำควรมีการประชุมลูกบ้านเพื่อหาทางออกและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน และควรจัดอบรมการเป็นผู้นำที่ดี เพื่อสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้นำชุมชน รวมทั้งควรมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

5.1.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 ผู้นำชุมชนมีบทบาทตามความเห็นของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงปฏิเสธข้อสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละตำบล มีความแตกต่างกัน

จากการศึกษาพบว่า การทดสอบความแตกต่างระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างตำบล ในอำเภอสามร้อยยอด ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตำบลต่างกัน ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน Sig.=0.826 จึงปฏิเสธข้อสมมติฐาน

5.2 อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

5.2.1 ระดับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมของอำเภอสามร้อยยอด อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจและสังคม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการศึกษาเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านจิตใจและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งน่าจะเป็นเพราะผู้นำชุมชนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้นำของหมู่บ้าน มีการส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมในการอยู่ร่วมกัน ส่งเสริมให้สมาชิกร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ให้รู้สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย ส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีน้ำใจ คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นก็สามารถช่วยกัน แก้ไขปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้ รวมถึงคอยส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันอนุรักษ์ สืบสานประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย รณรงค์ให้สมาชิกในหมู่บ้าน ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ และคอยสอดส่อง ดูแล รักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้นำชุมชนสามารถนำพาและพัฒนาหมู่บ้านด้านจิตใจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเทียบกับบรรณกรรมที่ศึกษา พบว่าเป็นไปตามที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 127) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำเป็นผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่ใช้เหตุผล สามารถประยุกต์ใช้ความรู้นั้นได้อย่างชาญฉลาด ใช้ความรู้ได้ถูกที่ ถูกคน ถูกเวลา สามารถวิเคราะห์หาคำตอบที่เข้าใจปัจจุบันและคาดการณ์อนาคตได้ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิต พิจารณานูทิศตัวเพื่อการเผยแพร่แนวความคิดและถ่ายทอด สัจจะทางปัญญาที่เป็นประโยชน์แก่สังคมด้วยวิธีการต่างๆ และเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงประเทศ หรือสามารถช่วยเหลือบ้านเมืองได้ ทำให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นหลัก ที่คอยส่งเสริมให้เกิดพัฒนาในหมู่บ้าน

เมื่อเทียบกับความหมายของการพัฒนาชุมชน พบว่าสอดคล้องกับที่เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ (2545 : 45) อธิบายว่า การพัฒนาชุมชน คือ การทำให้คนซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และอื่นๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข รู้รักสามัคคีและร่วมมือกัน ทำงานได้ ซึ่งทำให้บ่งชี้ได้ว่า ผู้นำชุมชนที่ศึกษาได้ทำหน้าที่ตามบทบาทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้น การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนที่ทำให้ชุมชนมีความรักความสามัคคี หรือมีความสำเร็จในการพัฒนาด้านจิตใจและสังคมนี้ หากพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของกรมการพัฒนาชุมชน (2556) จะพบว่า

สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 1 หมู่บ้านหรือชุมชน ประชาชนมีความสามัคคี และความร่วมมืออันดีระหว่างกัน ซึ่งหมายถึง การที่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ด้วยการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา แสดงออกถึงพฤติกรรมความร่วมมือ แบ่งเบาภาระการทำงานเพื่อส่วนรวม ประองตองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ภูโพบูลย์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการจัดการชุมชน โดยเน้นให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้ทุกคนมีการพัฒนาทักษะความรู้ ประสพการณ์ เน้นการทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด อีกทั้งผู้ใหญ่บ้านยังได้มีการบริหารจัดการชุมชนที่ยึดตามแบบวงจรคุณภาพที่เริ่มจากการวางแผนงาน ลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โดยให้มีการตรวจสอบและการประเมินตามช่วงระยะเวลาอยู่ตลอด

นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสรา ใจซื่อ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายจะเป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

2) ด้านการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งน่าจะเป็นเพราะผู้นำชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำข้อมูลของหมู่บ้าน การค้นหาและการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน รวมถึงผู้นำชุมชนไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งจากภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้าน และยังขาดการสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในหมู่บ้าน ไม่มีการส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านรู้จักการพึ่งพาตนเอง หรือให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ทั้งในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน รวมทั้งยังไม่มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาของหมู่บ้านอย่างจริงจัง ทำให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านการเรียนรู้ต่ำกว่าด้านอื่นๆ

เมื่อเทียบกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนที่ศึกษามีได้มีบทบาทตามที่ เอนก นาคะบุตร (2533 : 42) กล่าวไว้ว่า ผู้นำในชุมชนควรประสานงานการเรียนรู้ ทำหน้าที่ให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นในหมู่บ้าน และอาจเป็นกลุ่มผู้เรียนรู้ ด้วยถ้าอยู่ในปัญหานั้น รวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอด

ความรู้ โดยเปรียบเสมือนผู้นำทางปัญญาของชาวบ้าน และเมื่อเทียบเคียงกับข้อเสนอของสนธยา พลศรี (2545 : 50-51) เกี่ยวกับลักษณะการพัฒนาชุมชน ยังพบว่า ผู้นำชุมชนที่ศึกษามีได้พัฒนาชุมชนโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนและชุมชนให้ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญารัตน์ นันตिका (2551) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่าไผ่ อำเภอตอยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชน เป็นผู้นำแบบประสาน มีหน้าที่กระตุ้นและผลักดันให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน แต่ได้พบ ปัญหาบางประการที่ซ่อนอยู่ในความสำเร็จของผู้นำชุมชน เนื่องจากกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจ สังคมดี และมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ สะท้อนให้เห็นถึงฐานอำนาจของชุมชนตกอยู่ในมือ ของกลุ่มผู้นำชุมชน อีกทั้งชาวบ้านยังให้ความไว้วางใจและมีความเชื่อถือในตัวผู้นำชุมชนสูง ส่งผลให้ การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของชุมชนเกิดการขึ้นำโดยผู้นำชุมชน ทำให้การพัฒนาชุมชนไม่เป็นไป ตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน แต่เป็นไปตามความประสงค์ของผู้นำชุมชนมากกว่า

5.2.2 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษา บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของอำเภอสามร้อยยอด โดยจำแนกตามพื้นที่ 5 ตำบลในอำเภอ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนทุกตำบลของอำเภอสามร้อยยอดอยู่ในระดับมาก โดยตำบลศาลาลัย มีค่าเฉลี่ย ในภาพรวมทุกด้านสูงที่สุด เท่ากับ 3.14 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่า ผู้นำชุมชนตำบลศาลาลัย มีความรู้ความ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ที่สามารถนำมาส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกในชุมชน นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันมากกว่าตำบลอื่นๆ

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า ตำบลต่างกัน ผู้นำชุมชนมีบทบาท ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่า อยู่ในพื้นที่อำเภอเดียวกัน ผู้นำชุมชนอาจมีการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคล้ายกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และส่วนหนึ่งก็มาจากการที่หน่วยงานภาครัฐเข้าไป ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสนับสนุนให้ประชาชน นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่าเป็นไปตามที่ สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็ง กรมการพัฒนาชุมชน (2556 : 54) ได้กล่าวถึงการพัฒนาขยายผลวิถีชีวิตประชาชนตามแนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในการดำเนินการต้องอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ ในการจัดการเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มใน 3 มิติ คือ

(1) มิติด้านสังคม โดยการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้สังคมเอื้ออารีต่อกัน ลดความขัดแย้งแบ่งฝ่าย สร้างความสมานฉันท์ในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน ด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ จัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชน รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยใช้เกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.)

(2) มิติด้านเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก สร้างรายได้ขยายโอกาสของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้มีมาตรฐาน ผู้บริโภคปลอดภัย ผู้ผลิตปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมปลอดภัย การส่งเสริมแหล่งทุนในชุมชน ด้วยการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน หนี้นอกระบบ สร้างสวัสดิการชุมชน

(3) มิติด้านความมั่นคง โดยการปกป้องสถาบัน ขยายแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคุณูปการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสริมสร้างการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีธรรมาภิบาล และเสริมสร้างจิตสำนึกป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ซึ่งความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทั้ง 3 มิติดังกล่าว กรมการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่ได้รับการอบรมโดยเท่าเทียมกัน

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ม้าทอง (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและการพัฒนาชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลท่าช้าง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 3 ข้อ คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และยั่งยืนตลอดไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เพื่อให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างต่อเนื่องนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องนำเอาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ได้จากการศึกษาวิจัย ในด้านต่างๆ สำหรับเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของตัวผู้นำชุมชน โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ที่ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาน้อยที่สุด ซึ่งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องจัดอบรม ให้การเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน มีศิลปะในการพูดจูงใจคน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนงานการเรียนรู้ในการบริหารคน และควรมีการ

ติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ อาจจะประเมินเดือนละครั้ง พร้อมทั้งให้ความรู้ไปด้วย ซึ่งอาจจะทำได้ในวันประชุมประจำเดือนกำนันผู้ใหญ่บ้านที่อำเภอ เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในการเป็นผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพต่อไป

2) ให้การส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยการให้คำแนะนำไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือสั่งการ เพื่อให้ผู้นำชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้หมู่บ้านสามารถเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไป เช่น ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และเป็นพี่เลี้ยงให้ชุมชนในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน รวมทั้งต้องมั่นใจและไว้วางใจชุมชน โดยเชื่อว่าชุมชนมีความสามารถจัดการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ ส่วนราชการต้องไม่ชี้แนะหรือสั่งการในการดำเนินโครงการของชุมชน และต้องเป็นโครงการที่เป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3) ในส่วนของการเสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ผู้นำชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว เพื่อจะได้กระตุ้นให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญและปลูกจิตสำนึกในการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และเกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็งยั่งยืนตลอดไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านจิตใจและสังคม ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชน 3 ลำดับที่ต่ำที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สร้างความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ลูกบ้านเป็นประจำ และร่วมกับลูกบ้านเพื่อจัดทำกฎระเบียบ ข้อตกลง หรือข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น โดยจัดการศึกษาดูงานในหมู่บ้านหรือครัวเรือนอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาพัฒนาครัวเรือนและหมู่บ้านต่อไป รวมทั้งควรมีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อตกลงของหมู่บ้านร่วมกัน และจัดทำไว้ให้เป็นลายลักษณ์อักษร และควรดำเนินการร่วมกันในวันประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านนั้นๆ

2) ด้านเศรษฐกิจ ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชน 3 ลำดับที่ต่ำที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การหาตลาดใหม่ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านมีการรวมกลุ่ม เพื่อการประกอบอาชีพ และส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ กศน. ในการส่งเสริม แนะนำความรู้ หรือจัดอบรมให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพเสริม และรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น เพื่อใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครัวเรือน

3) ด้านการเรียนรู้ ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชน 3 ลำดับที่ต่ำที่สุด ได้แก่ สนับสนุนให้ลูกบ้านนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ไร้ไฟฟรี เฟสบุ๊กหมู่บ้าน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นฐานเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลทั้งในและนอกหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการนำอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งเทคโนโลยีภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และควรมีการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือลดระยะเวลาในการทำงาน และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน โดยรวบรวมข้อมูลของหมู่บ้าน ที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน และกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เช่น ประวัติของชุมชน สถานที่สำคัญ สินค้าสำคัญ ข้อมูลเชิงสถิติผลการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ครอบครัวยุคต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และอนุรักษ์ไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้คนในพื้นที่และนอกพื้นที่ได้เข้ามาเรียนรู้

4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชน 3 ลำดับที่ต่ำที่สุด ได้แก่ รมรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยานแทนรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำวัสดุเหลือทิ้งที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมและสนับสนุนให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานอื่นๆ ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรมีการรณรงค์ให้ชาวบ้านใช้ทรัพยากรที่มีในหมู่บ้านอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รวมถึงการลดใช้พลังงานเชื้อเพลิงต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดโครงการถีบจักรยานแทนการใช้รถจักรยานยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมัน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน รวมถึงช่วยลดอุบัติเหตุบนท้องถนนได้อีกด้วย การจัดกิจกรรมให้สมาชิกในหมู่บ้านร่วมกันสร้างและดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้าน และส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านรู้จักใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งที่มีอยู่สร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชน เพื่อเชื่อมโยงให้หมู่บ้านกลายเป็นหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้ต่อไป

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ ในพื้นที่อำเภออื่นๆ ภายในจังหวัด เพื่อจะได้ทราบถึงบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างพื้นที่ เมื่อเกิดความแตกต่างจะได้นำมาเปรียบเทียบและเรียนรู้ถึงข้อดีข้อเสีย และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนได้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น

2) ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

3) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนเท่านั้น จึงทำให้ได้ข้อมูล เฉพาะมุมมองจากประชาชนอย่างเดียว สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาจากมุมมองของตัวผู้นำ ชุมชน รวมทั้งจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องที่มาติดต่อกับชุมชนด้วย

4) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนประสบความสำเร็จ รวมทั้งเทคนิค ของการบริหารงานของผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถเป็นตัวอย่างในการประยุกต์ใช้ ให้กับผู้นำชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2556). *คู่มือการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พีทีเอสเพรส จำกัด.
- กวี วงศ์พัฒน์. (2542). *ภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: พี.เค. อินเตอร์พริ้นท์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนโดยล้อมนุษย์เป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *คลื่นลูกที่ 5 ปราชญ์สังคม*. กรุงเทพฯ: บริษัท ชัคเซสมิเดีย จำกัด.
- เกษรา จูทอง. (2554). *การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน กรณีศึกษาประชาชนในตำบลวังตะกั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จตุพล ยะจอม. (2552). *การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. การค้นคว้าแบบอิสระตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จรัส สุรพิมาน. (2553). *การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิระศักดิ์ เจริญสุข. (2539). *ภาวะผู้นำของจุฬาราชมนตรีในสังคมไทย ช่วงปี พ.ศ. 2524-2538*. สารนิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จีรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2538). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉลวย พ่วงพลับ. (2548). *บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษากรณีอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา*. ปัญหาพิเศษตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). *ชุดวิชาวิจัยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- ชมนาด แก้วนิมิตร. (2542). *บทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน*. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธัญพร สุวรรณคาม. (2559). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง*. งานวิจัยตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธัญญารัตน์ นันติกา. (2551). *บทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านป่าไผ่ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- นิสร่า ใจชื่อ. (2557). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- บงกชมาศ เอกเอี่ยม. (2557). *กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน : การวิเคราะห์บทบาทและภาวะความเป็นผู้นำกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.*
- ปภาวดี มนต์รีวัต. (2562). *การนำ. ในเอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการองค์การและพฤติกรรมองค์การ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์. (2549). *การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทเลิฟแอนด์ลิฟเพรส.*
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2548). *พระราชดำรัสด้านเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร. เข้าถึงได้จาก https://ka.mahidol.ac.th/king_9/sufficiency-economy.html, 10 กรกฎาคม 2562.*
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2553). *จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. เข้าถึงได้จาก <http://www.chaipat.or.th>, 14 กันยายน 2562.*
- รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (2554). *การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*
- รุชย์ ชัยสาร. (2558). *การพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแม่ปูกา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- วัลย์ลักษณ์ มูลมรัตน์. (2561). *ประสิทธิผลการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.*
- วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ. (2558). *การพัฒนาภาวะผู้นำ. ในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพบริหารรัฐกิจ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2) สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2532). *หลักการพัฒนาชุมชน : การพัฒนาชุมชนประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.*

- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สนธิ สมัครการ. (2544). *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมนึก คำใจหนัก. (2552). *ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียง*. การค้นคว้าแบบอิสระตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมาน รังสีโยกฤษฎ์. (2541). *หลักการบริหารเบื้องต้น*. สำนักงาน ก.พ.กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด.
- สลิลทิพย์ เลิศพงศ์ภากรณ์. (2554). *ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานสถานีโทรทัศน์ Thai PBS ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของสื่อสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา ม้าทอง. (2550). *ภาวะผู้นำและการพัฒนาชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลท่าช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภาพร ภูไพบูลย์. (2558). *การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุษณีย์ สุวรรณ. (2558). *บทบาทสตรีในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนวัดสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท*. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอนก นาคะบุตร. (2533). *ระบบและรูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ในชนบท*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมู่บ้าน.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภาคผนวก ก

หนังสือจากมหาวิทยาลัย

ที่ อว ๐๖๕๓.๒๕/๐๕๗๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๙๖ หมู่ ๓ ถ.พุทธมณฑลสาย ๕ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน นายอำเภอบางสะพานน้อย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวชรีรี่ เอ็งฉ้วน รหัสนักศึกษา ๒๖๑๑๐๙๐๓๘๑๔๑๐ นักศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตและรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ทำการศึกษาอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนา
ชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงใคร่ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อทำการ
เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลในอำเภอบางสะพานน้อย เพื่อจะเป็นพื้นฐานความรู้ที่
สำคัญเป็นอย่างยิ่ง และนำไปประกอบกับการพัฒนางานวิจัยในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณ
อย่างยิ่งและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ปฏิบัติหน้าที่แทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๕๑-๖๐๖๗

ที่ อว ๐๖๕๓.๒๕/๐๕๓๙

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๙๖ หมู่ ๓ ถ.พุทธมณฑลสาย ๕ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๕

มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน นายอำเภอสามร้อยยอด
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาววชิรย์ เอ็งฉ้วน รหัสนักศึกษา ๒๖๑๑๐๙๐๓๘๑๔๑๐ นักศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตและรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ทำการศึกษาอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนา
ชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่เพื่อทำการ
เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลในอำเภอสามร้อยยอด เพื่อจะเป็นพื้นฐานความรู้ที่สำคัญ
เป็นอย่างยิ่ง และนำไปประกอบกับการพัฒนางานวิจัยในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณ
อย่างยิ่งและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ปฏิบัติหน้าที่แทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
โทรศัพท์โทรสาร ๐๒-๔๔๑-๖๐๖๗

ที่ อว ๐๖๕๓.๒๕/๐๕๙๐

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๙๖ หมู่ ๓ ถ.พุทธมณฑลสาย๕ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๖๔ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถาม

เรียน นายปกรณ์ เจริญเชื้อ หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาววิชัยย์ เอ็งฉ้วน รหัสนักศึกษา ๒๖๑๑๐๙๐๓๘๑๔๑๐ นักศึกษาหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตและรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งกำลังดำเนินการทำการศึกษาอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนา
ชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

ในการนี้ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พิจารณาแล้ว
เห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาการศึกษาอิสระ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจสอบ
แบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสม และให้คำแนะนำสิ่งที่ควรปรับปรุง
แก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งนี้ นักศึกษาได้แนบบแบบสอบถาม มาพร้อมแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และวิทยาลัยฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตปฏิบัติหน้าที่แทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๕๑-๖๐๖๗

ที่ อว ๐๖๕๓.๒๕/๐๕๕๐

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๙๖ หมู่ ๓ ถ.พุทธรณีสาย๕ ต.ศาลายา
อ.พุทธรณีสาย๕ จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๖๔ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถาม
เรียน นางวรรณิ์ สองสี นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาววิชัยย์ เอ็งฉ้วน รหัสนักศึกษา ๒๖๑๑๐๙๐๓๘๑๔๑๐ นักศึกษาหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตและรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งกำลังดำเนินการทำการศึกษาอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนา
ชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

ในการนี้ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พิจารณาแล้ว
เห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาการทำการศึกษาอิสระ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจสอบ
แบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสม และให้คำแนะนำสิ่งที่ควรปรับปรุง
แก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งนี้ นักศึกษาได้แนบบแบบสอบถาม มาพร้อมแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และวิทยาลัยฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ความอนุเคราะห์จากท่าน
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี จิรินัง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตปฏิบัติหน้าที่แทน
ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๕๕๑-๖๐๖๗

ที่ อว ๐๖๕๓.๒๕/๐๕๔๐

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
๙๖ หมู่ ๓ ถ.พุทธมณฑลสาย๕ ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถาม

เรียน พัฒนาการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาววัชรีย์ เอ็งฉ้วน รหัสนักศึกษา ๒๖๑๑๐๙๐๓๘๑๔๑๐ นักศึกษาหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตและรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ซึ่งกำลังดำเนินการทำการศึกษาอิสระ เรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนา
ชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

ในการนี้ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พิจารณาแล้ว
เห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเนื้อหาการทำการศึกษาอิสระ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจสอบ
แบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสม และให้คำแนะนำสิ่งที่ควรปรับปรุง
แก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งนี้ นักศึกษาได้แนบแบบสอบถาม มาพร้อมแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์และวิทยาลัยฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตปฏิบัติหน้าที่แทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๖-๕๔๑-๖๐๖๗

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอิสระ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตวังไกลกังวล ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงขอความร่วมมือจากท่าน โปรดกรอกข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริง และขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ข้อมูลทั้งหมดจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านทั้งสิ้น

2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านจิตใจและสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการเรียนรู้ และ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. คำว่า “ผู้นำชุมชน” ในแบบสอบถามนี้ หมายถึง ผู้นำที่เป็นทางการในหมู่บ้านของท่าน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสารวัตรกำนัน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

นางสาววิรัชย์ เอ็งฉ้วน

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โทรศัพท์ 09-5315-5677

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนตอบหรือทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

1. ที่อยู่

- ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย ตำบลศาลาลัย
 ตำบลไร่เก่า ตำบลไร่ใหม่

2. เพศ

- ชาย หญิง

3. อายุ

- 20 - 29 ปี 30 - 39 ปี 40 - 49 ปี 50 ปีขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวช. ปวส.
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

- เกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง ท่านเห็นว่าผู้นำในพื้นที่ของท่าน มีบทบาทในด้านต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร และโปรดใส่เครื่องหมาย ✓

ในช่อง ที่ตรงกับระดับบทบาทที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงมากที่สุดเพียง 1 ข้อ

(ระดับบทบาท 4 = มากที่สุด, 3 = มาก, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ข้อ	คำถาม	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านจิตใจและสังคม					
1.	มีการจัดประชุมร่วมกับลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน				
2.	มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ลูกบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านร่วมกัน				
3.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่บ้าน				
4.	ร่วมกับลูกบ้านเพื่อจัดทำกฎระเบียบ ข้อตกลง หรือข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน				
5.	สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน				

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
6.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การประชาคมต่างๆ ฯลฯ				
7.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามศาสนกิจของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา การถือศีลอด วันอารีรายอ ฯลฯ				
8.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมอนุรักษ์ สืบสานประเพณี และวัฒนธรรมที่งดงามของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง				
9.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีน้ำใจ คอยช่วยเหลือ กันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น				
10.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้าน ลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท				
11.	สร้างความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ลูกบ้านเป็นประจำ				
12.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน				
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านเศรษฐกิจ					
13.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน				
14.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้จักการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น				
15.	สนับสนุนให้เกิดกลุ่มการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนการออมวันละบาท ฯลฯ				
16.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้น ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ				
17.	สนับสนุนให้ลูกบ้านปลูกผักปลอดสารพิษและเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน				
18.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านลดใช้ปุ๋ยเคมีในการเกษตร และสนับสนุน ให้ผลิตปุ๋ยไว้ใช้เอง				
19.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านทำกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพเสริม สร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว				
20.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านมีการรวมกลุ่ม เพื่อการประกอบอาชีพ				
21.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะด้านการประกอบ อาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การตลาดใหม่ๆ ฯลฯ				

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านการเรียนรู้					
22.	จัดทำข้อมูลของหมู่บ้าน เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป				
23.	นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการมาเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ลูกบ้านได้ทราบเป็นประจําอย่างสม่ำเสมอ				
24.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน				
25.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน				
26.	ส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นฐานเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลทั้งในและนอกหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น				
27.	ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป				
28.	ส่งเสริมให้มีศึกษาดูงานจากสถานที่อื่นๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับ มาปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน				
29.	สนับสนุนให้ลูกบ้านนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น วิทยุชุมชน, เฟสบุ๊กหมู่บ้าน ฯลฯ				
30.	ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาของหมู่บ้าน กับหมู่บ้านอื่นๆ หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียนในพื้นที่ กลุ่มอนุรักษ์ ธนาคาร ฯลฯ				
31.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามหลักการของการพึ่งพาตนเอง “ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น” ทั้งในระดับครัวเรือน และหมู่บ้าน				
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
32.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อลดขยะชุมชน เช่น การคัดแยกขยะ การทำถังกรีนโคลน ฯลฯ				
33.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านปลูกต้นไม้ ปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในหมู่บ้าน				
34.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เช่น ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เก็บขยะ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้ ฯลฯ				

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
35.	ส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน				
36.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้น้ำประปาอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด				
37.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด				
38.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยาน แทนรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง				
39.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม				
40.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้ จากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานอื่นๆ				

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น - ข้อเสนอแนะ บทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

3.1 ปัญหา

ด้านที่ 1 ด้านจิตใจและสังคม

ด้านที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

ด้านที่ 3 ด้านการเรียนรู้

ด้านที่ 4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2 แนวทางแก้ไข

ด้านที่ 1 ด้านจิตใจและสังคม

ด้านที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

ด้านที่ 3 ด้านการเรียนรู้

ด้านที่ 4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์
(Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้อง
หรือถูกต้องเพียงใด

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านจิตใจและสังคม					
1.	มีการจัดประชุมร่วมกับลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน	✓			
2.	มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ลูกบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านร่วมกัน	✓			
3.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่บ้าน	✓			
4.	ร่วมกับลูกบ้านเพื่อจัดทำกฎระเบียบ ข้อตกลง หรือข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน	✓			
5.	สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน	✓			
6.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การประชาคมต่างๆ ฯลฯ	✓			
7.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามศาสนกิจของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา การถือศีลตลอด วันอารีรายอ ฯลฯ	✓			
8.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมอนุรักษ์สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง	✓			
9.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีน้ำใจ คอยช่วยเหลือกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	✓			

-๒-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
10.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้าน ลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท	✓			
11.	สร้างความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ลูกบ้านเป็นประจำ	✓			
12.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านเศรษฐกิจ					
13.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน	✓			
14.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้จักการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น	✓			
15.	สนับสนุนให้เกิดกลุ่มการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนการออมวันละบาท ฯลฯ	✓			
16.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ	✓			
17.	สนับสนุนให้ลูกบ้านปลูกผักปลอดสารพิษและเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน	✓			
18.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านลดใช้ปุ๋ยเคมีในการเกษตร และสนับสนุนให้ผลิตปุ๋ยไว้ใช้เอง	✓			
19.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านทำกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพเสริมสร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว	✓			
20.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ	✓			
21.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การตลาดใหม่ๆ ฯลฯ	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านการเรียนรู้					
22.	จัดทำข้อมูลของหมู่บ้าน เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป	✓			

-๓-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
23.	นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการมาเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ลูกบ้านได้ทราบเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ	✓			
24.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นหา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	✓			
25.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	✓			
26.	ส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นฐานเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลทั้งในและนอกหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓			
27.	ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป	✓			
28.	ส่งเสริมให้มิศึกษาดูงานจากสถานที่อื่นๆ เพื่อนำ ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน	✓			
29.	สนับสนุนให้ลูกบ้านนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น วิทยุฟรี, เฟสบุ๊คหมู่บ้าน ฯลฯ	✓			
30.	ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา ของหมู่บ้านกับหมู่บ้านอื่นๆ หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียนในพื้นที่ กลุ่มอนุรักษ์ ธนาคาร ฯลฯ	✓			
31.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามหลักการของการ พึ่งพาตนเอง "ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น" ทั้งในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
32.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดการขยะ ในครัวเรือน เพื่อลดขยะชุมชน เช่น การคัดแยก ขยะ การทำถังกรีนโคลน ฯลฯ	✓			
33.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านปลูกต้นไม้ ปลูกผัก สวนครัวรั้วกินได้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในหมู่บ้าน	✓			

-๕-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
34.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เช่น ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เก็บขยะ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้ ฯลฯ	✓			
35.	ส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน	✓			
36.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้น้ำประปาอย่างประหยัด และคุ้มค่ามากที่สุด	✓			
37.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด	✓			
38.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยานแทนรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง	✓			
39.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	✓			
40.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานอื่นๆ	✓			

ลงชื่อ.....

(นายปรกรณ์ เจริญเรือง)

ตำแหน่ง.....

หัวหน้าสำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช
ผู้ประเมิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
The Rajabhat Thanyaburi State University
hereby confers upon

Prakorn Charoenshre

the degree of

Master of Science in Administration

สาขานาฎดุจด

together with all the rights privileges and honors appertaining thereto in consideration of the satisfactory completion of the course prescribed by the Faculty of this University.

Given this thirtieth day of July, nineteen hundred ninety-nine.

(นายปรกษ เจริญเชื้อ)
หัวหน้าสำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช

SB

Chancellor of the University System

Malcolm Kait
Interim Vice President for Academic Affairs
and Dean of the Faculty

President, Georgia Southern State University

Michael

Spie R. Sluice
Assistant Registrar of the University

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์
(Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้อง
หรือถูกต้องเพียงใด

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านจิตใจและสังคม					
1.	มีการจัดประชุมร่วมกับลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน	✓			
2.	มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ลูกบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านร่วมกัน	✓			
3.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่บ้าน	✓			
4.	ร่วมกับลูกบ้านเพื่อจัดทำกฎระเบียบ ข้อตกลง หรือข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน	✓			
5.	สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน	✓			
6.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การประชาคมต่างๆ ฯลฯ	✓			
7.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามศาสนกิจของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา การถือศีลอด วันอารีรายอ ฯลฯ	✓			
8.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมอนุรักษ์สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง	✓			
9.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีน้ำใจ คอยช่วยเหลือกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	✓			

-๒-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
10.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้าน ลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท	✓			
11.	สร้างความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ลูกบ้านเป็นประจำ	✓			
12.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านเศรษฐกิจ					
13.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย คร่าวๆ	✓			
14.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้จักการออมเงินไว้ใช้จ่าย ในยามจำเป็น	✓			
15.	สนับสนุนให้เกิดกลุ่มการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนการออมวันละบาท ฯลฯ	✓			
16.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ	✓			
17.	สนับสนุนให้ลูกบ้านปลูกผักปลอดสารพิษและ เลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน	✓			
18.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านลดใช้ปุ๋ยเคมีในการเกษตร และสนับสนุนให้ผลิตปุ๋ยไว้ใช้เอง	✓			
19.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านทำกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพเสริม สร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว	✓			
20.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านมีการรวมกลุ่ม เพื่อการประกอบอาชีพ	✓			
21.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะ ด้านการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนา บรรจุภัณฑ์ การตลาดใหม่ๆ ฯลฯ	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านการเรียนรู้					
22.	จัดทำข้อมูลของหมู่บ้าน เพื่อให้บุคคลหรือ หน่วยงานต่างๆ ได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาต่อไป	✓			

-๓-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
23.	นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ลูกบ้านได้ทราบเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ	✓			
24.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	✓			
25.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	✓			
26.	ส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นฐานเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลทั้งในและนอกหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓			
27.	ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป	✓			
28.	ส่งเสริมให้มีศึกษาดูงานจากสถานที่อื่นๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน	✓			
29.	สนับสนุนให้ลูกบ้านนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ไร้ไฟฟรี, เฟสบุ๊คหมู่บ้าน ฯลฯ	✓			
30.	ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาของหมู่บ้านกับหมู่บ้านอื่นๆ หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียนในพื้นที่ กลุ่มอนุรักษ์ ธรรมชาติ ฯลฯ	✓			
31.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามหลักการของการพึ่งพาตนเอง "ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น" ทั้งในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
32.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดการขยะในครัวเรือน เพื่อลดขยะชุมชน เช่น การคัดแยกขยะ การทำถังกรีนโคลน ฯลฯ	✓			
33.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านปลูกต้นไม้ ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในหมู่บ้าน	✓			

-๕-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
34.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เช่น ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เก็บขยะ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้ ฯลฯ	✓			
35.	ส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน	✓			
36.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้น้ำประปอย่างประหยัด และคุ้มค่ามากที่สุด	✓			
37.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด	✓			
38.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยานแทนรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง	✓			
39.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในหมู่บ้านมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	✓			
40.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานอื่นๆ	✓			

ลงชื่อ.....

(..... นภาพรณี วิธวัช) (.....) (.....)

ตำแหน่ง..... นักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ หัวหน้าศูนย์สารสนเทศ

ผู้ประเมิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เลขที่ 720045

ใบรับรองคุณวุฒิ

โดยอนุมัติของสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ใบรับรองคุณวุฒิฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครอนุมัติให้

นางวรรณิ์ สองสี

ศึกษาสำเร็จตามหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ

ตั้งแต่วันที่ 25 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2552

ให้ไว้ ณ วันที่ 26 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2552

นายทะเบียนลงนามทับรูป

อธิการบดี

แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค
(Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0 = ไม่แน่ว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้อง
หรือถูกต้องเพียงใด

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านจิตใจและสังคม					
1.	มีการจัดประชุมร่วมกับลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน	✓			
2.	มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ลูกบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านร่วมกัน	✓			
3.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่บ้าน	✓			
4.	ร่วมกับลูกบ้านเพื่อจัดทำกฎระเบียบ ข้อตกลง หรือข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน	✓			
5.	สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน	✓			
6.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองไทย และยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การประชาคมต่างๆ ฯลฯ	✓			
7.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามศาสนกิจของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา การถือศีลตลอด วันอารีราย่อ ฯลฯ	✓			
8.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมอนุรักษ์สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง	✓			
9.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีน้ำใจ คอยช่วยเหลือกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	✓			

-๒-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
10.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้าน ลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท	✓			
11.	สร้างความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ลูกบ้านเป็นประจำ	✓			
12.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านเศรษฐกิจ					
13.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน	✓			
14.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านรู้จักการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น	✓			
15.	สนับสนุนให้เกิดกลุ่มการเงินในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนการออมวันละบาท ฯลฯ	✓			
16.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ	✓			
17.	สนับสนุนให้ลูกบ้านปลูกผักปลอดสารพิษและเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน	✓			
18.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านลดใช้ปุ๋ยเคมีในการเกษตร และสนับสนุนให้ผลิตปุ๋ยไว้ใช้เอง	✓			
19.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านทำกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพเสริมสร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว	✓			
20.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ	✓			
21.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การตลาดใหม่ๆ ฯลฯ	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านการเรียนรู้					
22.	จัดทำข้อมูลของหมู่บ้าน เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป	✓			

-๓-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
23.	นำข้อมูลข่าวสารของทางราชการมาเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ลูกบ้านได้ทราบเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ	✓			
24.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นหา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	✓			
25.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้าน	✓			
26.	ส่งเสริมให้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นฐานเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลทั้งในและนอกหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓			
27.	ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป	✓			
28.	ส่งเสริมให้มีศึกษาดูงานจากสถานที่อื่นๆ เพื่อนำ ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน	✓			
29.	สนับสนุนให้ลูกบ้านนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ไลฟ์พรี, เฟสบุ๊คหมู่บ้าน ฯลฯ	✓			
30.	ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา ของหมู่บ้านกับหมู่บ้านอื่นๆ หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียนในพื้นที่ กลุ่มอนุรักษ์ ธนาคาร ฯลฯ	✓			
31.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านปฏิบัติตามหลักการของการ พึ่งพาตนเอง "ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น" ทั้งในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน	✓			
บทบาทของผู้นำชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
32.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านจัดการขยะ ในครัวเรือน เพื่อลดขยะชุมชน เช่น การคัดแยก ขยะ การทำถังกรีนโคลน ฯลฯ	✓			
33.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านปลูกต้นไม้ ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในหมู่บ้าน	✓			

-๕-

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เหมาะสม +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เหมาะสม -1	
34.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกบ้านร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำ เช่น ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เก็บขยะ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้ ฯลฯ	✓			
35.	ส่งเสริมให้เยาวชนในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน	✓			
36.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้น้ำประปอย่างประหยัด และคุ้มค่ามากที่สุด	✓			
37.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด	✓			
38.	รณรงค์และส่งเสริมให้ลูกบ้านใช้รถจักรยาน แทนรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ เพื่อลดปริมาณการใช้น้ำมันและลดรายจ่ายลง	✓			
39.	ส่งเสริมให้ลูกบ้านนำวัสดุเหลือทิ้งที่มีอยู่ในหมู่บ้าน มาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม	✓			
40.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานอื่นๆ	✓			

ลงชื่อ.....
 (..... ศรชัยศักดิ์ดาศิริ.....)
 ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการจังหวัดนครปฐม จวบศิริพงษ์
 ผู้ประเมิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

10-SEP-2009 10:32

P. 01

[Handwritten signature]

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

เลขที่ 720009

ใบรับรองคุณวุฒิ

โดยอนุมัติของสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

[Handwritten notes and signatures]

ใบรับรองคุณวุฒินี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตอนุมัติให้

นางยุพิน เศรษฐศักดิ์ศรี

ศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ รัฐบาลนคาตวระหาบะติภ

สาขาวิชา **นโยบายสาธารณะ**

ตั้งแต่วันที่ 31 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2552

ให้ไว้ ณ วันที่ 1 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552

นายทะเบียนองนามทับรูป

[Signature]

(นางยุพิน เศรษฐศักดิ์ศรี)
พัฒนาการอำเภอหัวหิน

[Signature]

อธิการบดี

(นางยุพิน เศรษฐศักดิ์ศรี)

พัฒนาการ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปผลความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์
(Index of Item Objective Congruence : IOC)
เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมคะแนน	การหาค่า IOC	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
1	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
2	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
3	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
4	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
5	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
6	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
7	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
8	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
9	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
10	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
11	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
12	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
13	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
14	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
15	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
16	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
17	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
18	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
19	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
20	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
21	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
22	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
23	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
24	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
25	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้

-๒-

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมคะแนน	การหาค่า IOC	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
26	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
27	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
28	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
29	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
30	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
31	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
32	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
33	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
34	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
35	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
36	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
37	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
38	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
39	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้
40	1	1	1	3	3/3	1	ใช้ได้

ค่า IOC ของแบบสอบถาม = 1 ถือว่าเหมาะสม

หมายเหตุ : ค่า IOC ที่เหมาะสม = 0.5 ขึ้นไป

ภาคผนวก ง

ภาพการเก็บข้อมูลในพื้นที่

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาววัชรีย์ เอ็งฉ้วน
วัน เดือน ปีเกิด	27 พฤศจิกายน 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดตรัง
ที่อยู่ปัจจุบัน	20/1 หมู่บ้านเขาเต่า ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110
สถานที่ทำงาน	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด ที่ว่าการอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77180
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านปะเหลียน จังหวัดตรัง
พ.ศ. 2549	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคันทพิทยาคาร จังหวัดตรัง
พ.ศ. 2552	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ประสบการณ์ทำงาน	
พ.ศ. 2556	เจ้าหน้าที่โครงการ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง
พ.ศ. 2557 – 2559	เจ้าหน้าที่กองทุนหลักประกันสุขภาพ เทศบาลตำบลย่านตาขาว จังหวัดตรัง
พ.ศ. 2560	นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
พ.ศ. 2561 – ปัจจุบัน	นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์